

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ

2/2015

čtvrtletník pro vězeňství a kriminální prevenci

Dvacet let specializovaného oddělení ve Věznici Plzeň

Rozhovor s GŘ VS ČR
Pavlem Ondráškem

str. 2

ŠVS Věznice Rýnovice
se představuje

str. 17

Jak fungují
zkoušky spolehlivosti

str. 20

rozhovor str. 2

reportáž str. 4

krátce str. 5

téma str. 9

prevence str. 14

resocializace str. 15

vězeňská
služba str. 17

věznice ČR str. 24

zahraničí str. 28

duchovní
služba str. 38

Ponožkový pes ze Světlé

Vazební věznice Olomouc

Označení příslušníků
amerických a kanadských vězeňských služeb III**Milé čtenářky, vážení čtenáři, drazí kolegové,**

mým úkolem je na následujících řádcích přiblížit Vám čtenářům problematiku právní agendy Vězeňské služby ČR, a to očima právníka generálního ředitelství, kde působím od března letošního roku...

Vězeňská služba je účastníkem celé řady sporných řízení, ať již na straně žalobce či na straně žalované. V prvním případě jde v naprosté většině soudních řízení o peněžitě pohledávky, jejichž správa probíhá bezproblémově pod ekonomickým odborem, případně v gesci jednotlivých věznic. Z mého pohledu zajímavější situace nastávají v případě, kdy je vězeňská služba nucena se bránit nejrůznějším požadavkům ze strany třetích subjektů. Určité procento žalob je po právu, valná část však zahrnuje takové návrhy, které spadají pod označení „zřejmě bezúspěšné uplatňování práva.“ Bohužel často dochází k tomu, že meritem soudního sporu je nesmyslný požadavek na úhradu peněžitého plnění v řádu třeba i několika desítek milionů korun, který je však zcela nedůvodný až absurdní. Pokud je žalobce nemajetný, soud takřka vždy přiznává osvobození od soudních poplatků, což je bohužel i důvodem, že ze strany těchto osob ve značné míře dochází ke zneužívání práva na soudní ochranu. Před soudem jsou projednávány zcela bezpředmětné žaloby, což při podaném odvolání a následném využití i mimořádných opravných prostředků trvá několik let. Takto je neúměrně zatěžován nejen soudní systém, ale v případech, kdy na straně žalobce stojí osoba ve výkonu trestu odnětí svobody, právě i personál vězeňské služby (zaměstnanci věznic – dozorcí, lékaři, právníci, atd.). Právní pomoc se spornou agendou se nabízí ze strany Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, se kterým v současné době nastavujeme spolupráci pro obě strany vyhovujícím způsobem. Můžu říci, že pověření zaměstnanci úřadu se zastoupení před soudy v dosud předaných soudních řízeních ujali velice odpovědně.

Mezi naše další priority patří vytvoření systému evidence veškerých soudních sporů, jejichž je Vězeňská služba účastníkem, což se na první pohled může zdát jako jednoduchý úkol, avšak v budoucnu bude třeba užší spolupráce mezi generálním ředitelstvím a jednotlivými věznicemi.

V neposlední řadě se zabývám připomínkovými řízeními k veškerým vládním dokumentům legislativní povahy, které se nacházejí ve schvalovacím procesu, což představuje (pro některé z kolegů nepříliš oblíbené) žádosti o vyjádření k vládním návrhům. Zpracované připomínky postupujeme ministerstvu spravedlnosti, které je následně předkládá vládě. Tímto způsobem je Vězeňská služba ČR způsobilá ovlivnit konečnou podobu našeho právního řádu.

Vážení čtenáři, přeji Vám příjemné čtení časopisu České vězeňství.

Mgr. Jana Zavadilová,
právníčka kanceláře generálního ředitelství VS ČR

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 2/2015.
Časopis vychází čtyřikrát ročně.

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423

Editor: Robert Blanda

Grafická úprava: Karel Neuvirt

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce

Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní příhrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4

<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz

telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072

Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:

e-mail: to@grvs.justice.cz

Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác

© Vězeňská služba České republiky, Praha 2015, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Generální ředitel VS ČR
Pavel Ondrášek říká:

Mým cílem je větší transparentnost a moderní metody řízení ve VS

Před rokem, 28. dubna, jmenovala tehdejší ministryně spravedlnosti Helena Válková generálního ředitele VS ČR Pavla Ondráška. Po roce působení ve funkci jsme se ho zeptali, co se mu za těchto 12 měsíců podařilo dosáhnout a jak se vězeňská služba za tu dobu změnila?

Za nejdůležitější považuji, že se nám podařilo připravit východiska dlouhodobé koncepce vězeňství a následně tento dokument rozpracovat do fáze, že by během několika týdnů měl být hotov a předložen vládě ke schválení.

Proč je koncepce vězeňství tak důležitá?

České vězeňství již řadu let nikam nesměruje. Dalo by se říci, že pouze přeshlapuje na místě. Samozřejmě plníme zákonem předepsané povinnosti a úkoly, ale bez nějakého perspektivního vývoje. Právě přijetí takového koncepčního materiálu, a především pak postupné naplňování jeho jednotlivých principů a konkrétních úkolů, může vězeňství v naší zemi dovést na úroveň srovnatelnou s vyspělými evropskými zeměmi.

Co považujete v koncepci za nejdůležitější?

Je to nepochybně změna zacházení s vězněnými osobami směrem k mnohem modernějším metodám a postupům. To významně přispěje k efektivnější reintegraci propuštěných vězňů, k jejich úspěšnějšímu návratu do civilního života. Od toho si slibujeme zejména snížení rizika potenciální recidivy kriminálního chování těchto osob. S tím souvisí opatření, o které již řadu let usilujeme, a sice výraznější podíl vězeňské služby na rozhodování o zařazení odsouzených do typů věznic, respektive celková změna pojetí vnější diferenciací směrem ke snížení počtu typů věznic, a to nejprve na dva a později na typ jediný. V něm by pak Vězeňská služba ČR měla plnou kompetenci za umísťování odsouzených do kvalitativně odlišných typů věznic.

Kdy se začne koncepce vězeňství realizovat?

V podstatě se již postupně uskutečňuje. Například reorganizaci řízení vězeňské služby včetně restrukturalizace generálního ředitelství jsme již zahájili v loňském roce. Od mého

nástupu do funkce se podařilo snížit počet zaměstnanců generálního ředitelství zhruba o dvacet tabulkových míst. To znamená úsporu prostředků státního rozpočtu v mzdových nákladech ve výši přibližně 12 milionů korun ročně. Tím jsme ale neskončili a proces redukce tabulkových míst na generálním ředitelství dále pokračuje.

Čím byla restrukturalizace generálního ředitelství vynucena?

Chtěl jsem, abychom otevřeně přiznali reálné počty pracovníků generálního ředitelství. V minulosti byly tyto stavby opticky snižovány tím, že část tabulkových míst byla vedena pod jinými organizačními jednotkami. Přitom to ale byly pozice, které vykonávaly činnosti přímo pro generální ředitelství. Typickým příkladem bylo oddělení správy majetku vedené pod Vazební věznicí Praha – Pankrác. Celkem bylo takto vykazováno o 66 tabulkových míst méně, než činila skutečnost. I to jsme chtěli touto reorganizací narovnat. Kromě toho jsme také zredukovali různé umělé řídicí mezičlánky, kdy například jeden vedoucí zaměstnanec řídil pouze jednoho svého podřízeného.

Velmi diskutovanou změnou v organizační struktuře generálního ředitelství bylo zrušení právního odboru. Proč jste tak rozhodl?

Od mého nástupu do funkce bylo mým hlavním cílem ušetřit veřejné výdaje z rozpočtu vězeňské služby.

V případě zrušení právního odboru to byla úspora personálních a mzdových výdajů, a to v řádu milionů korun ročně. Existence tohoto odboru se ukázala jako neefektivní a nadbytečná. Místa právníků byla totiž kromě tohoto odboru i na mnoha dalších odborech generálního ředitelství, a to způsobovalo mimo jiné kompetenční spory v právních agendách mezi těmito odbory a odborem právním. Před nedávnem jsme proto uzavřeli memorandum o spolupráci s Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, který převezme podstatnou část naší právní agendy sporů. Pro vězeňskou službu to znamená jednak úsporu prostředků, které by musela vynaložit na financování vlastních právníků - specialistů nebo na pořízení externí právní firmy. Díky tomu se také může více zaměřit na činnosti a úkoly, které jí ze zákona náleží, tedy výkon samotného vězeňství.

Jak to je s externími právními službami?

Služby komerčních právníků jsou další oblastí, kterou jsme zásadně omezili, neboť i zde usilujeme o maximální úsporu veřejných prostředků. Jen za externí právní služby vyplatilo v letech 2011 až 2014 bývalé vedení vězeňské služby více než šest milionů korun. Právě převedení části sporných agend na Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových ČR do konce prvního pololetí 2015 bude znamenat ukončení spoluprá-

ce s externími právními firmami. V budoucnu by vězeňská služba měla využívat služeb komerčních právníků jen výjimečně při zadávání velkých veřejných zakázek. Celková úspora v oblasti právních agend tak v současnosti činí více než 6,5 milionu Kč ročně a po ukončení externích právních služeb více než sedm milionů Kč ročně.

S častou kritikou médií se v uplynulých letech setkávaly veřejné zakázky. Změnili jste nějak systém zadávání veřejných zakázek, abyste se napříště mediálními spekulacím co nejvíce vyhnuli?

Na zprůhlednění i zpřehlednění veřejných zakázek jsme se hodně soustředili. Na základě různých kontrolních zjištění a doporučení byly veřejné zakázky přesunuty velkou měrou z různých odborů na odbor logistiky, který je bude zajišťovat centrálně. Logistika je samozřejmě jednou z nejnákladnějších kapitol v rozpočtu celé vězeňské služby, ale i zde se nám, myslím, podařilo dosáhnout velkých úspor. Je to například výrazné snížení počtu střelných zbraní, které má vězeňská služba k dispozici. V minulosti jsme měli skutečně obrovské množství zbraní, kolem dvaceti tisíc kusů, a tento počet hodláme snížit asi na jednu třetinu. Zbraně, které bude mít vězeňská služba k dispozici, ale musejí být moderní, spolehlivé a musejí odpovídat našim potřebám a požadavkům. Také se konečně podařilo odblokovat nákup radiostanic, který byl pozastaven Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, takže můžeme začít s obměnou zastaralých radiostanic a konečně tak vyřešit tento latentní bezpečnostní problém. Připravujeme také koncepční projekt obměny a revitalizace zabezpečovacích systémů, který je v mnoha věznicích zastaralý nebo zcela nevyhovující.

Dotknou se nějaké chystané změny také příslušníků vězeňské služby?

Samozřejmě. Rádi bychom pokračovali ve snaze o srovnání úrovně platů ve vězeňské službě s ostatními ozbrojenými sbory. Kromě toho se naši příslušníci mohou těšit na nové vzory uniformy, které budou modernější a pohodlnější. Budou ale zaváděny postupně, po spotřebování stávajících zásob. Nemělo by se už stávat, že některé velikosti uniformy nebudou k sehnání, zatímco jiných bude přbytek. Systém by měl nyní být nastaven tak, aby se objednávaly pouze ty velikosti, o které je skutečně zájem.

V oblasti bezpečnosti připravujete například nový systém organizování bezpečnostních eskort. Čím byla tato změna vynucena

a jak by se měla lišit od té stávající?

Dnes má vlastně každá nebo skoro každá věznice a vazební věznice vlastní eskortní a zásahovou jednotku. To bychom chtěli v brzké budoucnosti změnit. Zásahových skupin bude méně a budou soustředěny v regionech, ve kterých budou bezpečnostní skupiny zajišťovat eskorty zvláště nebezpečných vězňů. Toto opatření bylo do jisté míry vynuceno rostoucím počtem problematických vězňů a také snahou ušetřit prostředky, protože vystrojení, vyzbrojení a výcvik těchto jednotek je velmi nákladný. Pokud bude těchto skupin méně, mohou se soustavně připravovat také na řešení krizových situací v podobě hromadných vystoupení vězňů.

S tím souvisí změna v pojetí výcviku a vzdělávání pracovníků vězeňské služby...

Ano. Vězeňská služba nemá v současnosti vyhovující výcvikové středisko nebo výcvikové středisko pro služební kynologii. Výcvik si většinou zajišťují věznice samostatně, případně ho u nově přijímaného personálu organizuje Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem. Velmi často si vězeňská služba musí pronajímat komerční střelnice nebo využívat pronájmu cvičišť jiných ozbrojených sborů. Proto bychom chtěli vybudovat speciální výcvikové středisko vězeňské služby v rozsáhlém areálu Věznice Rapotice, tak jak to předpokládá i vznikající koncepce resortu.

Pokud jde o vzdělávání personálu, před časem jsme uzavřeli memorandum o spolupráci s Policejní akademií

ČR, jehož výsledkem bude vytvoření akreditovaného studijního oboru s pracovním názvem bezpečnostní management – vězeňství, určený především pro pracovníky ve vězeňství. Cílem je zejména naplnit ustanovení zákona 361/2003 Sb., O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů tak, aby jednotlivá místa managementu měla předepsané konkrétně zaměřené vzdělání, které bude odpovídat potřebám Vězeňské služby ČR. To umožní vznik kariérního řádu a vytváření kvalitně připravených personálních rezerv pro obsazování řídicích funkcí.

Co nového jste zavedli pro vězněné osoby?

Změnili jsme například systém poskytování základních věcí osobní potřeby odsouzeným. Předchozí způsob spočíval v tom, že se odsouzeným přiděloval standardizovaný balíček s konkrétními věcmi, zejména hygienickými potřebami, bez ohledu na to, zda jednotlivé položky balíčku potřebovali nebo ne. Stávalo se, že odsouzení pak hromadili různé věci, které jim k ničemu nebyly. Samozřejmě, že to bylo plýtvání. Proto jsme zavedli systém, který odsouzeným umožní nákup věcí základní osobní potřeby formou poukázky k jejich nákupu. Odsouzení si mohou pořizovat jen to, co skutečně potřebují.

Na závěr bych řekl, že to jsou jen některá opatření a projekty, která se chystáme zavést. Mým cílem je vést vězeňskou službu směrem k větší transparentnosti hospodaření a k moderním formám řízení. To si myslím, že se v loňském roce podařilo a budu v tom rozhodně pokračovat i nadále.

Letní výstava o spolupráci VS ČR s řádem sester boromejek

Po loňské výstavě Z minulosti do přítomnosti českého vězeňství připravila i v letošním roce Vězeňská služba ČR společně se spolkem Jazzová sekce – Artforum výstavu věnovanou vězeňství. Výstavu s názvem Působení boromejek u odsouzených žen v Řepích zahájil v pátek 29. května ministr spravedlnosti Robert Pelikán spolu s generálním ředitelem VS ČR Pavlem Ondráškem.

Podle autora výstavy, vedoucího kabinetu dokumentace a historie VS ČR Aleše Kýry, není výstava jen historickým připomenutím nadcházejícího 150. výročí od zřízení ženské trestnice v Praze – Řepích, ale především vyjádřením vděčnosti řádu Milosrdných sester Kongregace sv. Karla Boromejského. „Tyto sestry se významně podílely na humanizaci vězeňství na území Čech a Moravy v letech 1854 – 1950, kdy postupně zajišťo-

valy správu ženské trestnice v Praze na Hradčanech, mužských trestnic ve Valdicích a Mírově a ženské trestnice v Praze – Řepích,“ uvedl Aleš Kýr při zahájení výstavy.

V padesátých letech minulého století byly sestry boromejky vystaveny perzekuci a vězněny. Mezi uvězněnými byla i generální představená Bohumila Langrová a sestra Vojtěcha Hasmandová, která v roce 1956 napsala dopis generálnímu tajemníkovi OSN ohledně porušování základních lidských práv ve výkonu trestu odnětí svobody v tehdejší Československu. Dopis však Správa nápravných zařízení zadržela a sestra Vojtěcha byla přísně potrestána. Spolupráce s řádem Milosrdných sester Kongregace sv. Karla Boromejského byla pak obnovena až na počátku 90. let v rámci budování nové koncepce českého vězeňství.

Kolektivní odběry krve, které se uskutečnily letos v únoru mezi příslušníky a zaměstnanci pražských věznic a generálního ředitelství Vězeňské služby ČR pokračovaly ve středu 22. dubna ve Fakultní nemocnici Brno – Bohunice. Krev bezplatně darovalo třicet příslušníků VS ČR a zaměstnanců Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno.

red

Petra Bělíková

Oslavy osvobození

Město Kynšperk nad Ohří si 6. května připomnělo 70. výročí konce války a osvobození od fašismu. Při pietním aktu uctilo památku obětí války a vzdalo hold vojákům americké armády. Slavnostní akce se zúčastnila také Věznice Kynšperk nad Ohří. Společně s dalšími účastníky si připomněla válečné hrůzy a utrpení, a k oběma památníkům položila květiny.

Slavnostní průvod procházel městem, aby se zastavil u pomníku obětí války, kde byly položeny první květiny a vyslyšeny slova místostarostky Štěpánky Neubergové. Poté se průvod vydal na náměstí k pomníku vojákům americké armády. Zde zazněla slova starosty města Tomáše Svobody, slova Ralana L. Hilla, zástupce ambasády USA, zástupců organizací pamětníků a dalších hostů. Památku obětí uctili účastníci minutou ticha.

Ačkoli se dnes mnohdy setkáváme s tím, že pro řadu mladých lidí je druhá světová válka pouhou kapitolou v dějepisu, její význam je pro naši budoucnost stále významnější. Přítomní ve svých projevech připomněli jaké utrpení a kolik lidských životů provázelo obhájení současné samostatnosti, svobody a skutečné demokracie. Je přirozené, že se tato fakta z naší paměti pomalu vytrácejí, stejně tak jako válečné hrůzy. Pokud si dokážeme připomínat výročí ukončení druhé světové války, pak si tím připomínáme i to, že ti, kdo položili život za naši nynější svobodu, mají právo po nás žádat, abychom ji nikdy neprodali a nezradili. Neprodat a nezradit mimo jiné znamená nezapomenout a chránit to, proč miliony lidí ve válce zemřeli.

Slavnostní den byl pro VS ČR také příležitostí ocenit spolupráci staros-

ty města Kynšperk nad Ohří Tomáše Svobody, kterému byla udělena re-zortní vyznamenání: Plaketa Vězeňské služby České republiky I. stupně. Starosta Svoboda je dlouholetým členem poradního sboru ředitele věz-nice, kde se významným způsobem podílí na řešení aktuálních otázek v oblasti penitenciární i postpeni-tenciární péče. Vězeňskou službu ČR chápe jako významného partne-ra na úseku zajišťování bezpečnosti v tomto městě i v rámci karlovarské-ho regionu.

Dalším oceněným byl plk. Josef Plju-čarski, 1. zástupci ředitele Věznice Kynšperk nad Ohří za příkladné pl-nění služebních povinností ve spojení s dobou trvání služebního poměru u VS ČR v délce 5 let a pracovního poměru v délce 1 roku.

Plukovník Pljučarski se dlouhodobě podílí na zajištění bezpečnosti věz-nice svým nadstandardním přístupem k výkonu služby a svým příkladným vystupováním a plněním služebních povinností je vzorem pro ostatní pří-slušníky věznice.

Program i letos obohatila stará vo-jenská vozidla, malé mažoretky a Městská hudba Kynšperk nad Ohří.

Vězni z Oráčova vyrobili hračky

Eva Müllerová

Patrový domek pro panenky včetně nábytku, garáž na auta, Perníková chaloupka, kolečko na písek, letadlo či vláček. To jsou jen některé z hra-ček, které pro děti z mateřské škol-ky v Jesenici na Rakovnicku vyrobilo v rámci Kurzu práce v truhlářské díl-ně celkem devět odsouzených z Věz-nice Oráčov. Výrobky si na zahradě

školky převzalo ve středu 22. dubna v doprovodu učitelek a ředitelky škol-ky dohromady 41 dětí.

„Ráda bych jménem dětí vyslovila velké poděkování všem, kdo se na výrobě hraček podíleli. Jsem velmi překvapená z výsledné podoby všech hraček, tak krásné jsme je nečekali. Jak je vidět, i dětem se moc líbí,“ po-

děkovala ředitelka jesenické mateř-ské školy Danuše Vopatová.

Hračky dětem předali za Věznici Orá-čov vedoucí oddělení výkonu trestu Tomáš Pták, tisková mluvčí Kateřina Hůlová a sociální pracovníce Lenka Končerková. Za město Jesenice se předání výrobků zúčastnili starosta Jan Polák a místostarosta Roman Va-luš. Neziskovou organizaci Rubikon Centrum, která projekt realizovala, reprezentovala koordinátorka projek-tů Kristýna Makovcová.

Kurz práce v truhlářské dílně, v jehož rámci odsouzení vězni hračky vyro-bili, tvoří součást přípravy na jejich propuštění na svobodu. Cílem kur-zu je poskytnout odsouzeným lidem příležitost smysluplně strávit čas a naučit je novým dovednostem, které mohou být užitečné při hledá-ní pracovního uplatnění na svobodě. Rovněž si tato služba klade za cíl po-sílit pracovní návyky.

„Obrovským motivačním prvkem pro naše klienty je skutečnost, že výro-bky jsou darovány na dobročinné úče-ly. V minulosti jsme již spolupracovali například s handicapovanými dětmi, azylovými domy pro matky s dětmi či mateřskými školami. Nyní jsme udě-lali radost dětem v Mateřské školce v Jesenici,“ říká Kristýna Makovcová z Rubikon Centra.

Kurz ve Věznici Oráčov byl realizo-ván v rámci projektu Začít nanovo (CZ.1.04/3.2.01/19.00237), spolufi-nancovaného z prostředků Evropské-ho sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Rubikon Centrum

Rubikon Centrum je nestátní nezis-ková organizace, která již 20 let vy-tváří programy směřující ke snižování recidivy. Tím šetří prostředky daňo-vých poplatníků a přispívá k bezpečí společnosti. Její snahou je opětov-ně začlenit lidi s trestní minulostí do společnosti, rozvíjet jejich konkuren-ceschopnost na pracovním trhu a po-sílit jejich ekonomickou situaci.

Chceme pracovat

Věznice Kynšperk nad Ohří se zapoji-la do spolupráce s Poradnou pro ob-čanství/Občanská a lidská práva při realizaci projektu Chceme pracovat a v rámci vzdělávání cílových skupin, kterou jsou v tomto projektu vězně-né osoby i odborný personál, přípra-vuje na konec května první školení. V průběhu letošního roku by tak mělo být během čtyř setkání proškolen 60 zaměstnanců - sociálních pracovníků, vychovatelů, speciálních pedagogů a psychologů a 120 odsouzených. Projekt si klade mimo jiné za cíl zlepšit přístup osob po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, resp. osob se záznamem v rejstříku trestů na pracovní trh. Aktivita jsou zamě-řeny na zvýšení kompetencí cílových skupin ve vztahu uplatňování práv na trhu práce, zvýšení právního vědomí laické i odborné veřejnosti o uplat-ňování rovného zacházení v přístupu k zaměstnání ve vztahu k cílové sku-pině.

Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva je občanským sdru-žením založeným skupinou právníků a sociálních pracovníků v roce 1999. V rámci problematiky rovného zachá-zení a ochrany před diskriminací se rovněž věnuje vzdělávání odborné veřejnosti, zejména pracovníků ne-vládních organizací, příslušníků po-licejních sborů, právníků a úředníků státní správy.

Projekt je podpořen grantem z Islan-du, Lichtenštejnska a Norska v rámci EHP fondů.

peb

Spolupráce s o.p.s. Kotec

Věznice Kynšperk nad Ohří uzavřela dohodu o spolupráci s obecně prospěšnou společností Kotec s cílem prohloubit a zintenzivnit poradenskou pomoc odsou-zeným a účelně jim tak pomáhat řešit problémy související se zneužíváním návykových látek a závislostí na nich. Smlouva má zajistit zprostředkování účinné pomoci odsouzeným při řešení problémů souvisejících se zneužíváním návykových látek zejména v období po propuštění. Zvláštní důraz je kladen na intervenci v oblasti motivace a v oblasti prevence relapsu návykového cho-vání. V případě zájmu zprostředkuje Kotec o. p. s. již během pobytu ve věze-ní kontakty na odborné sociální služby a poradensko-terapeutickou podporu k eliminaci rizik souvisejících s životním stylem uživatelů drog (např. K-Cen-tra). Poradenství a podporu bude společnost poskytovat vězněným osobám formou skupinové i individuální práce.

Další část smlouvy se orientuje na personál věznice. Společnost bude spolu-pracovat s Poradnou drogové prevence a pracovníky zajišťujícími činnost Bez-drogové zóny věznice i poskytovat zainteresovaným informační servis z dro-gové oblasti. Za věznici smlouvu podepsal její ředitel Josef Pšenička, za Kotec o. p. s. pak vedoucí střediska Jana Kuráková.

peb

Příspěvek ohroženým dětem

Odborová organizace Nezávislého odborového svazu Policie ČR při Věznici Kyn-šperk nad Ohří pořádá každoročně ples zdejší věznice. Letos se jednalo již o 15. ročník. Část výtěžku z tomboly zasílá pokaždé na konto Fondu ohrože-ných dětí. I letos věnovala této organizaci osm tisíc korun. Ples vznikl jako akce základní odborové organizace odborového svazu státních orgánů a orga-nizací. Od počátku se uspořádání a přípravám věnuje předseda odborové orga-nizace František Verner se svými kolegy. Výtěžek původně putoval ve prospěch dalších odborářských akcí, například na mikulášskou besídku pro děti našich zaměstnanců.

Potěšilo nás poděkování předsedkyně Fondu ohrožených dětí Marie Vodičkové za opakovanou podporu projektu Klokánek a hřeje nás vědomí, že naše tra-diční společenská a kulturní událost je současně veřejně prospěšným počinem pro dobro dětí, které v životě dosud měly méně štěstí, než jejich vrstevníci z úplných a fungujících rodin.

peb

Ponožkový pes ze Světlé

Ve Věznici Světlá nad Sázavou je umístěno bezmála 750 odsouzených žen. Zhruba dvě třetiny z nich jsou zařazeny v pracovních či vzdělávacích aktivitách. Jedna třetina na práci čeká nebo z určitých důvodů pracovat nemůže. Myšlenkami, jak smysluplně a užitečně by mohly i tyto ženy strávit čas ve vězení, se neustále zabývá ředitelka věznice Gabriela Slováková. Proto se v rámci daných možností ochotně zapojuje do řady charitativních projektů.

V letošním roce například navázala spolupráci s obecně prospěšnou společností nazvanou Pestrá společnost, která vyhlásila kampaň Ponožkový pes na podporu výcviku asistenčních psů pro lidi s postižením. Cílem kampaně je zajištění výroby textilních hraček, z jejichž prodeje společnost získává finanční prostředky na kvalit-

ní výcvik asistenčních psů, které pak předají postiženým osobám. Zájem odsouzených žen podpořit tuto akci byl obrovský. Do kampaně se zapojily odsouzené ženy z několika ubytoven. Celou akci ve věznici koordinovala vychovatelka Alena Vykouřilová a na samotnou výrobu dohlíželo ještě dalších deset vychovatelů. Zpočátku nešla práce tak od ruky. Výrobu pejsků z froté ponožek se nejdříve museli naučit vychovatelé, kteří to pak dál učili odsouzené ženy. Vězeňkyně, které nebyly tak

zručné, aby šily psy, střihaly molitany na výplň hraček. Každý pes je originál podle fantazií vězeňkyň. Na vytvoření pejsků se zužitkovalo, co se dalo: knoflíky, zbytky látek, korálky, mašle, bavlnky. Za dva měsíce odsouzené zhotovily celkem 1980 kusů ponožkových psů. Výcvik jednoho asistenčního psa trvá 8 měsíců a stojí 200 000,- Kč. Pokud se Pestré společnosti podaří prodat všechny výrobky, získá díky odsouzeným ženám 198 000,- Kč.

eho

Nové oddělení vazby na Ruzyni

PRAHA 5. května (VS ČR) - Oddělení bylo zrekonstruováno s důrazem na zvýšení ubytovacího a estetického standardu. Rekonstrukce se týkala 29 místností a jedné chodby. Úpravou se mírně snížila kapacita, zvýšila se však kvalita ubytování a vybavenost oddělení. Před rekonstrukcí zde byla k dispozici jedna kulturní místnost, nyní jsou zde tyto místnosti tři, dále jedna šicí dílna a cela s bezbariérovým přístupem.

„Otevření nového oddělení pro výkon vazby ve Vazební věznici Praha Ruzyně je dalším výsledkem naší snahy zlepšovat postupně úroveň výkonu vazby v podmínkách českého

vězeňství tak, aby byla srovnatelná s výkonem vazby v dalších evropských zemích,“ uvedl generální ředitel Vězeňské služby ČR Pavel Ondrášek. Rekonstrukcí oddělení byla

vybudována i nová společná sprcha pro vězněné osoby a zrekonstruována kancelář vrchního dozorce s kuchyňským koutem. Rekonstrukce se týkala zejména výměny rozvodů vody, elektřiny a natažení společné televizní antény. Byla položena nová podlaha po celé délce chodby i v celách. V kanceláři vrchního dozorce a v zadní části chodby, byla instalována nová okna, stávající okna a radiátory byla nově natřena. Všechny cely byly vybaveny novým vězeňským nábytkem. Celkem rekonstrukce stála necelé dva milióny korun.

Otevření nového oddělení vazby ve Vazební věznici Praha Ruzyně je dalším výsledkem projektu postupného zlepšování podmínek výkonu vazby v českých vězeňských zařízeních. Rekonstrukce se zaměřuje na zvyšování ubytovacího standardu a estetizaci prostředí všech míst pro obviněné a případně veřejnost. Vhodným způsobem se upravují především cely, chodby, kulturní místnosti, vycházkové dvory a návštěvní místnosti. V rámci reformy podmínek výkonu vazby přijaly vazební věznice i další opatření, například rozšíření nabídky aktivit, jejich vyšší četnost, prodloužení vycházek, prodloužení návštěv či umožnění častějšího telefonického kontaktu s blízkými osobami obviněných.

red

Dvacet let specializovaného oddělení v Plzni

Jiří Karlík

Feťák ve vězení... v tomto spojení se skrývá nespočet pohnutých lidských osudů a na první pohled staví dotyčného na samý okraj kulturní společnosti. Jenže jednoduché je člověka odepsat, ale daleko složitější a zároveň smysluplnější je se snažit ho z toho okraje dostat opět do normálu – dá to práci, obrovské úsilí, ne vždy to vyjde, ale není to zbytečné – a to je strašně důležité!

Dvacet let z hlediska lidského života období poměrně dlouhé, z hlediska historického trvání pouhý zlomek času. Ale 20 let péče o závislé odsouzené – to je čas naplněný tragickými lidskými osudy, prohrami, snahou něco změnit zakončenou střídavými úspěchy. Pro personál jsou to léta plná negativní energie, plná snahy o nápravu něčeho, co se pokazilo. Tato snaha o nápravu je logicky v tomto prostředí korunována nejistým výsledkem. Je zvláštní, co přináší zaujetí pro tuto práci několika zaměstnanců, kteří věnují svůj čas, svoje nervy, vědomosti, sílu a energii lidem pohybujícím se na okraji společnosti. Syndrom vyhoření bývá u zaměstnanců v tomto prostředí častým jevem. Přesto si myslím, že tento problém se mých kolegů prozatím netýká... Je to snad naděje pro lepší život řady odsouzených, i když život člověka zataženého drogami a trestnou činností kamsi do slepé uličky vypadá beznadějně?

Řečeno jinými slovy a stručněji – měli bychom se snažit vychovávat člověka

již odmala tak, abychom nebyli nuceni ho pak trestat. A když už musíme trestat, aby návrat trestaného zpět do života nenesl v sobě beznaděj, ale naději v nový život. Tohle je krédo současných zaměstnanců nejstaršího specializovaného oddělení zaměřeného na práci se závislými odsouzenými v rámci VSČR.

Historie plzeňské věznice a specializovaného zacházení s vězni

Borská věznice je nepřehlédnutelnou architektonickou stavbou zejména pro návštěvníky přijíždějící do Plzně směrem od Klatov. Její hvězdicový půdorys je možná architektonickou raritou u nás, ale nikoliv ve světě. Autor tohoto konceptu založeného na principu panoptikonu - prostoru sledovatelného z jednoho místa - anglický architekt William Blackburn a jeho kolegové - realizovali na přelomu 18. a 19. století takto řešené stavby v Ipswichi v Anglii a ve Filadelfii v USA. Podobné hvězdicové dispozice věznic lze dnes nalézt také ve

Velké Británii, USA, Francii a v Polsku. Definitivní podoba věznice na Borech je tedy výsledkem vězeňského architektonického vývoje trvajícího bezmála 90 let.

Od počátku vykupování pozemků v roce 1870 se velmi rychle spouštěl ostrý provoz. Již v roce 1878 byla věznice plně funkční, a jako tehdy jediná v Čechách byla postavena výhradně za účelem věznění osob – všechny ostatní měly původně jiné určení. Prvním ředitelem byl nadporučík dělostřelectva v záloze Julius Schnabel, který stál v čele ústavu celých 17 let, prvním vězním obchodní příručí Bedřich Schmeiberg z Prahy odsouzený k osmi letům těžkého žaláře. Věznice, která je nyní součástí městské aglomerace a čtvrti Bory, stála původně více jak půl hodiny cesty za zástavbou města. Objekt byl totálně samostatný s vlastní studnou, pekárnou, školou, hřbitovem a dalšími institucemi.

V současné době je z hlediska ubytovací kapacity kolem 1200 odsouzených největší věznici v České republice převážně s profilací věznice s ostrahou.

Myšlenka na diferencovaný výkon trestu odnětí svobody u různých specifických skupin odsouzených není pouze důsledkem změn v českém vězeňství po roce 1989, kdy se objevuje řada odborných prací a projektů pocházejících z Výzkumného ústavu penologického v Praze. K faktické realizaci specifických, zejména terapeuticky zaměřených programů, nicméně dochází až po roce 1990.

Jedním z prvních specializovaných oddělení, které v rámci českého vězeňství ve zmiňované době vzniklo, bylo i specializované oddělení ve Věznici Plzeň. Počátky činnosti tohoto oddělení sahají do přelomu let 1991/1992, kdy se utvářela struktura oddělení v souladu s rozkazem SNV č.20/1991. Na jeho základě bylo ve Věznici Plzeň zřízeno specializované oddělení pro diferencovaný výkon trestu odnětí svobody u odsouzených s psychopatickou strukturou osobnosti a u odsouzených toxikomanů. Odsouzení v tomto oddělení byli zařazeni do dvou samostatných skupin. Do první bylo vybráno 30 odsouzených, u nichž byla diagnostikována psychopatická struktura osobnosti vyžadující odbornou péči zejména pro svoji nebezpečnost pro okolí, a do druhé, také 30, ale drogově závislých odsouzených. O úspěšném zacházení s odsouzenými s psychopatickou strukturou osobnosti ve Věznici Plzeň se ještě před zřízením tohoto oddělení zmiňuje i autorka PhDr. Miluše Urbanová, CSc. ve své publikaci Sociálně psychologický výcvik pro odsouzené s psychopatickou strukturou osobnosti, SNV ČSR, Praha, 1989. Následující období bylo ve znamení úzké spolupráce se známým odborníkem primářem MUDr. Karlem Nešporem, CSc., který v počátcích existence oddělení prováděl kromě poradenství i supervizi. Podstatná byla i spolupráce s celou řadou dalších odborníků na protidrogovou problematiku, se kterými byla rozpracována koncepce činnosti specializovaného oddělení se zaměřením na drogově závislé

odsouzené muže. Oddělení nemělo počátkem 90. let ještě pevně danou strukturu – ta se vytvářela za provozu a přes počáteční potíže vzniká konsolidované oddělení s Intenzivním programem zacházení v roce 1995. Od tohoto roku se začíná psát novodobá historie oddělení a přicházejí i první úspěchy. Výsledkem vkladu odborných zkušeností výše uvedených odborníků a zejména nadšení zaměstnanců specializovaného oddělení, konkrétně tehdejšího vedoucího SpO Václava Fajmana a psychologky Štěpánky Kasincové, se stává uceleně logická i přiměřeně přísná a náročná koncepce, která v následujících letech posloužila jako vhodný příklad řadě kolegů v jiných věznicích při zřizování specializovaných oddělení pro drogově závislé na počátku nového tisíciletí – poskytovali jsme materiály podobným oddělením ve věznicích ve Znojmě, Ostrově, Opavě, Rýnovicích, Příbrami a dalším.

Současný stav situace specializovaného oddělení Věznice Plzeň

Ve Věznici Plzeň se ve specializovaném oddělení realizuje diferencovaný výkon trestu odnětí svobody odsouzených drogově závislých. Základní koncepce tohoto oddělení je v souladu s Evropskými vězeňskými pravidly, zákonnými normami pro výkon trestu odnětí svobody a odpovídá evropským trendům tak, jak byly prezentovány na semináři Péče o drogově závislé ve vězení organizovaném komisí Evropské unie v Athénách v březnu 2004.

Co se týče začátků drogové kariéry, objevuje se nejčastěji zneužívání různých druhů medikamentů. Patří sem kodeinové preparáty, analgetika, benzodiazepiny, apod. Častá byla kombinace uvedených léčiv s alkoholem. Začínalo takto 57% klientů, osmprocent čicháním toluenu – procento se u tzv. čičačů v současné době prudce snížilo a 37% mělo na počátku zkušenosti s marihuanou – tady dochází naopak ke strmému nárůstu. Od těchto primitivních látek přechází posléze téměř všichni ke klasickým drogám, jako je LSD, braun, pervitin a heroin – v současné době i k návykovým látkám dříve neznámým – např. ketamin, fentanylové náplasti, různé druhy syntetických návykových látek, kterých je v současné době na trhu velké množství, apod. Narkomané většinou zkoušejí více druhů a posléze nalézají tu svoji drogu, která jim dává nejvíce. Kokain patří od nepaměti mezi drogy vyšších kruhů společnosti, zejména kvůli svojí vyšší ceně. Nejfrekventovanější látkou je v našich podmínkách převážně pervitin a to v 77 % případů. Důvody jsou jasné – lehce dostupný, přiměřeně silný a i finančně dostupný.

Běh na dlouhou trať

Pokud odsouzený ukončí na našem oddělení protidrogový program, nemá zdaleka vyhráno, zbavení se závislosti je běh na opravdu velmi dlouhou trať. Cílem činnosti našeho oddělení je působit na změnu dosavadního způsobu chování a jednání klientů z řad odsouzených, které u nich vedlo k drogové závislosti a k delikvenci. Je to nalézání denního režimu a řádu, který běžný člověk vnímá jako samozřejmost, ale člověk závislý žije ze dne na den – někdy doslova z hodiny na hodinu, bez pravidel a povinností – vše je podřízeno snaze získat drogu.

Intenzivní protidrogový režim je rozvržen na dobu minimálně deset měsíců. Odsouzení toxikomané jsou zařazováni do komunity, která má 50 členů, pouze na základě dobrovolnosti, a tím jsou pro začátek této léčby silně pozitivně motivováni.

O zařazení odsouzeného do programu rozhoduje odborná komise ve složení: psycholog, psychiatr, speciální pedagog, sociální pracovník, vychovatel a vedoucí výkonu trestu jako její předseda. Režim oddělení je rozložen do návazných postupných programů nazývaných P4 – P1, přičemž každý z nich má svá specifická vymezení i délku trvání a klienti postupují výše na základě speciálně vytvořeného bodového systému, který odráží momentálně dosahované výsledky.

„Prvotním cílem je, aby se naši klienti zadaptovali na novém oddělení, zvykli si na povinnosti vyplývající z chodu komunity a dodržování dobrovolné abstinence. V této fázi se snažíme z pozice personálu vyloučit čistě účelové pobyty odsouzených, neboť někteří, když zjistí, že podmínky týkající se dodržování řádu oddělení jsou mnohem přísnější, než ve stan-

dardním výkonu trestu, dobrovolně odcházejí,“ říká vedoucí oddělení výkonu vazby a trestu Pavel Kopačka. „Dalším nelehkým cílem je zvládnutí psychosomatického neklidu odsouzených, postupné poznávání kladů a záporů vlastní osobnosti a upevňování osobní motivace k abstinenci. Naši klienti se učí přijímat odpovědnost sami za sebe, ale postupem času i za druhé – proto komunitní systém – později se ale také učí rozhodovat a řídit,“ dodává vedoucí oddělení. V rámci programu se tak realizují pracovní aktivity například ve skleníku a na pozemcích, v truhlářské dílně, při józe s relaxací, zátěžovém programu venku nebo v tělocvičně. Každý den začíná čtvrt hodinovou rozvíčkou.

Odsouzení mají možnost využívat služeb odborníků – specialistů, mezi které se řadí speciální pedagog, psycholog, sociální pracovník i psychiatr. Účastní se denní ranní komunity, se-

U klientů, kteří prošli naším oddělením, jsme si udělali průzkum. Zajímalo nás, v kolika letech začali s drogou experimentovat, v jakém prostředí, s čím začínali a jak se vyvíjela jejich drogová kariéra. Ze vzorku 35 odsouzených jsme zjistili následující:

První seznámení s drogou :

13 let	14,2%
14 let	11,4%
15 let	16,8%
16 let	17,1%
17 let	8,5%
18 let	5,7%
19 let	5,7%
20 let	5,7%
22 let	2,8%
24 let	2,8%
33 let	2,8%

V partě začínalo s drogou experimentovat 71,4%. Tito udávají, že šlo většinou o kontakt s partou, která již drogy brala, a oni se ze zvědavosti se připojili. Většinou je do party přivedli kamarádi. Sám začal jeden klient, jeden v domově mládeže a tři ve výkonu trestu.

Odsouzený, který úspěšně ukončí program a nemá ještě konec trestu, může na oddělení zůstat jako tzv. hotovec. U těchto jedinců se pracovníci oddělení snaží o zařazení na školské oddělení nebo o umístění na pracovní místa v rámci věznice. Cílem je, aby odsouzení po ukončení pobytu na odděle odcházeli do civilu a využili tak návyky získané během pobytu na SpO. Neměli by odcházet do standardního výkonu trestu, který tyto kladné návyky dost rychle likviduje. Tento postup se celkem daří dodržovat, protože již při přijímání odsouzených je jedním z určujících hledisek vhodně stanovený konec trestu.

V oblasti realizace programů zacházení a speciálně výchovných postupů u odsouzených toxikomanů lze konstatovat, že se každý odsouzený, zařazený do terapeutického programu, zúčastňuje povinných aktivit v rozsahu minimálně 21 hodin týdně, a tím je osvobozen od povinnosti hrazení nákladů výkonu trestu.

K udržení bezdrogově čistého prostředí je třeba provádět namátkové a nečekané odběry moči. „Porušení abstinence zaznamenáme asi tak dvakrát nebo třikrát za rok... Důsledky jsou přísné – kázeňský trest a okamžité vyloučení z oddělení,“ uzavírá Pavel Kopačka.

Kronika zdarů i nezdarů

Jako další specifický příklad účasti odsouzených na činnosti oddílu je oddílová kronika komunity, která je nepřetržitě vedena od roku 1995 vždy pověřeným odsouzeným. V této kronice jsou kromě údajů souvisejících s pohybem osob na oddělení intenzivního programu zachyceny aktivity a konkrétní události týkající se členů komunity. Ten, který kroniku vede, zde zmiňuje i důležité události, úspěchy odsouzených, ať již v akcích pořádaných věznicí nebo na oddělení, pěstitelské úspěchy, ale i problémy související s chodem oddělení. Vhodným doplňkem této kroniky jsou kreslené ilustrace, reagující na život odsouzených. Jedná se o nenásilnou a zábavnou formu uvolňování vnitřních pocitů.

Z kroniky lze vyčíst i další fakta. Zmiňuje např. přednášky pořádané před lety odsouzenými na Masarykově gymnáziu v Plzni v rámci jejich volné vycházky, včetně pozitivního ohlasu studentů a vedení školy. Průběh návštěv, exkurzí a besed jak laické, tak odborné veřejnosti přímo na oddělení, kterých zejména v minulosti nebylo málo, a vždy odrážely pozitivní dojmy zúčastněných. Důležitou motivací odsouzených pro úspěšné ukončení programu je případné soudní zrušení nařízené ústavní léčby a její změna na ambulantní. Vyjádřeno v procentech, je úspěšnost těchto přeměn zhruba 90 %.

Součástí kroniky je však i řada článků, které byly otištěny v celostátních periodikách o SpO Věznice Plzeň a hlavně korespondence bývalých odsouzených, která dokumentuje úspěšnost, ale někdy i neúspěšnost jejich působení v normálním životě. Je zde několik oznámení o uzavření sňatku bývalých odsouzených, oznámení o narození dítěte, sdělení o úspěších a neúspěších při hledání zaměstnání a o životě po propuštění z výkonu trestu. Tyto dopisy jsou

ale často plné životního optimismu a objevují se slova díky za péči adresovanou personálu oddělení. „Takové dopisy, někdy psané i rodinnými příslušníky odsouzeného, nás vždy

samozřejmě potěší a jsou nezanedbatelným hnacím motorem pro naši práci i potvrzením toho, že je sice nesmírně náročná, ale není zbytečná,“ říká vedoucí oddělení Pavel Kopačka.

Odsouzený může být ze specializovaného oddělení vyřazen rozhodnutím odborné komise na základě návrhu terapeutického týmu z následujících důvodů:

- porušení abstinence jakékoliv psychotropní, návykové či omamné látky
- držení, získávání a výroba jakékoliv psychotropní, návykové či omamné látky nebo držení prostředků k jejich výrobě či aplikaci
- zatajování informace o porušení abstinence (držení, získávání, výroba nebo držení prostředků k výrobě nebo aplikaci psychotropní, návykové či omamné látky) u spoluodsouzených
- odmítnutí podrobit se odběru moči pro test positivity přítomnosti OPL
- projev jakéhokoliv fyzického násilí a krádeže
- neúčast nebo maření společné práce komunity, neplnění, nezáměr a porušování stanoveného programu zacházení
- změny zdravotní klasifikace, na jejímž základě není schopen plnit zátěžový program nebo pracovní terapii
- na základě vlastní písemné žádosti o vyřazení z SpO

Do specializovaného oddělení nejsou přijímáni odsouzení:

- trpící epilepsií, mající pohybové omezení, nebo je u nich nutností pravidelné užívání medikamentů, u nichž hrozí zneužití
- do konce trestu odnětí svobody jim zbývá méně než 1 rok
- není-li prokázána závislost
- kteří nebyli ještě zařazeni k výkonu trestu odnětí svobody do kmenové věznice a nebyli proškoleni na nástupním oddělení
- nesplňují-li typ věznice, ve kterém jim byl nařízen výkon trestu
- bez řádně vyplněné žádosti o přijetí do SpO
- kteří nejsou schváleni přijímací komisí

Intenzivní program zacházení

Intenzivní program zacházení (ITPZ) je členěn na základní povinnosti (pravidla a řady), dále povinné aktivity, které musí odsouzený absolvovat, a aktivity volitelné, které se pro něho stávají po přihlášení povinné.

Pro ilustraci uvádíme několik aktivit, které se v komunitě realizují:

- **Samořídící skupina** (1x za týden) vedou sami odsouzení, řeší aktuální problémy na oddělení, probíhá zpravidla ve dnech pracovního klidu.

- **Komunitní sezení** (5x v týdnu) vedou členové terapeutického týmu, komunita předkládá týmu k řešení vzniklé problémy, upozorňují na nedostatky či klady u jednotlivých členů komunity, hodnotí se průběh předcházejícího dne a plánuje den následný.

- **Rozcvičky** (5x v týdnu) vedou odsouzení za dohledu pracovníka terapeutického týmu (vychovatel, speciální pedagog).

- **Jóga** (1x týdně) vede člen terapeutického týmu spec. pedagog.

- **Relaxace** (1x týdně) vede člen terapeutického týmu spec. pedagog.

- **Fyzický zátěžový program** (2x v týdnu) – vede člen terapeutického týmu (vychovatel, spec. pedagog) na tělocvičně věznice.

- **Zpracovávání elaborátů** (1x za 14 dnů) – zpracovávají odsouzení na daná témata.

- **Přednáška** (1x týdně) – odsouzení na vlastní témata provádějí vlastní přednášky.

- **Vedení osobních deníků** (1x za týden předkládají týmu ke kontrole) sdělují v nich své poznatky, pocity a změny v myšlení, které nedokáží nebo nechtějí vyjádřit při terapeutických skupinách.

- **Terapeutické skupiny** (2x týdně) vede psycholog a jejich součástí jsou výtvarné techniky, nonverbální techniky, pohybové techniky, poslech hudby, komunikace, sebeovládání, apod.

- **Pracovní aktivity** (5x v týdnu) vede člen terapeutického týmu (spec. pedagog, vychovatel, psycholog), práce na pozemcích a ve skleníku, práce pro potřebu oddělení a věznice, práce s dřevem v dílně SpO formou výukového programu. Kromě terapeutického přínosu pro odsouzené není zanedbatelný ani přínos ekonomický. Ve skleníku se zajišťuje sadba pro políčka, kterou oddělení využívá

při další práci. Kromě oddělení intenzivního programu jsou na SpO ještě přijímací oddělení a pracuje zde protidrogová poradna, která má svoji působnost v rámci celé věznice.

Přijímací oddělení

Přijímací oddělení má kapacitu deset míst. Odsouzení jsou po přijetí a příjezdu na specializované oddělení ubytováni právě zde. Zvolna si zvykají na tvrdší režim – zde ještě bez bodových sankcí, plní povinnosti podobné jako v intenzivním terapeutickém programu, který je čeká. Doba setrvání odsouzeného na tomto oddělení nepřesahuje půl roku, nejčastěji jde o několik týdnů. Komise posoudí míru adaptability dotyčného a rozhodne o jeho zařazení do programu. Podstatnou roli zde hraje délka trestu, jak bylo již uvedeno v předchozích kapitolách.

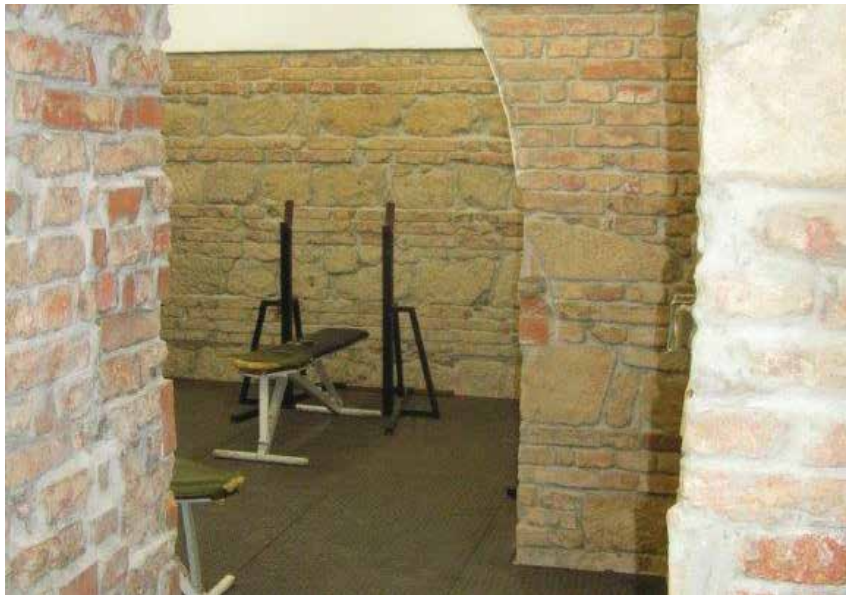
Středisko zvláštní diagnostické a léčebné péče

Ve věznici funguje protidrogová poradna, kterou vede a organizuje lé-

kařka psychiatrická MUDr. Jiřina Heidlerová. Poradna zajišťuje kontakty na psychiatra, psychologa, speciálního pedagoga, sociálního pracovníka a zdravotnického personálu, který se podílí na přednáškové činnosti zaměřené na osvětu prevence drogové závislosti. Protidrogová poradna každoročně zpracovává statistické údaje o drogově závislých obviněných i odsouzených pro potřeby Ministerstva zdravotnictví ČR. V rámci provozu protidrogové poradny je vedena evidence osob, u kterých byl zjištěn abusus jakýchkoliv návykových látek. Tyto osoby jsou v ambulantní psychiatrické péči a jsou dispenzarizovány a evidovány. Dispenzární kontroly jsou prováděny podle typu závislosti v pravidelných termínech a jsou cíleně zaměřeny na dobrovolnou abstinenci, eventuálně směřují k dobrovolné účasti v programu zacházení se zaměřením na drogovou problematiku.

Zpětná vazba

O problematice zpětné vazby a ověření úspěšnosti léčby, případně terapeutického působení, již bylo napsáno mnoho, zejména o omezených možnostech relevantního ověřování tohoto stavu. V této oblasti skutečně není mnoho reálných způsobů, jak se o absolventech oddělení dozvědět, co se s nimi děje zejména po propuštění dále. Jednou z možností, jak toto zjistit u odsouzených, kteří prošli ITPZ a jsou ještě ve výkonu trestu, jsou administrativní záznamy. Dále pak jsou důležité telefonické hovory či mailové zprávy bývalých odsouzených, kteří se příležitostně ozvou, nebo písemné kontakty, které se také často objevují. Určitým, ale nespolehlivým pramenem informací jsou zprávy spoluvězňů, kdy v mnoha případech vyjde najevo úplně jiná skutečnost, a to, že dotyčný je zpět ve výkonu trestu nebo mu to v nejbližší době hrozí.

Drogová prevence na opavských základních školách

Barbora Šumberová

Od října 2014 pořádá opavská věznice spolu s městem Opavou preventivní besedy pro žáky 9. tříd základních škol, které jsou zaměřeny na protidrogovou prevenci. Besed se účastní odsouzené ženy, které jsou zařazeny na specializované oddělení pro výkon ochranného léčení nebo tímto oddělením prošly

„Pokud se mezi vámi najde alespoň jeden, kterého můj příběh zaujme a přiměje k tomu, aby řekl ne, až mu jednou někdo drogu nabídne, bude pro mě mít tato beseda opravdu smysl“, říká jedna z žen, které se rozhodly přijít před žáky a světit se

jim. Žáky velmi podrobně a emotivně seznamuje se svým životním příběhem a cestou, která ji dovedla až k drogám. Psycholog věznice Jan Bernard žákům vysvětluje, jak lze drogovou závislost léčit a informuje je také o možnostech, kam se mo-

hou obrátit v případě, kdy mají ve své blízkosti někoho, kdo návykové látky užívá. Žáci mohou také využít připravené schránky pro vhození anonymního dotazu, který bude v druhé části besedy zodpovězen. Je zde také prostor pro diskuzi i nad dalšími otázkami. „Není pro mě vůbec jednoduché před vámi hovořit o nejhorších dnech mého života“, svěřila se další odsouzená žena. Žáci však kromě otázek také mnohdy vyjadřují svou podporu odsouzeným na jejich, teď už správné, cestě dalším životem. Závěrečná, velmi důležitá část besedy se odehrává ve třídách, kdy děti vyhodnocují získané informace spolu s učiteli. Probírají se zde otázky, které jim připravil psycholog. Vztahují se nejen k problematice drog, ale především k závislostem v celé jejich šíři, včetně aktuálních závislostí na počítačových hrách a komunikačních sítích.

Bronislava Vetešníková

Mladiství mladistvým ve Věznici Všehrdu

Není žádným tajemstvím, že od ledna letošního roku ve Věznici Všehrdu působí nové vedení. Jedním ze záměrů nové koncepce ředitele věznice Pavla Vagnera bylo mimo jiné, zacházení s odsouzenými, zejména s kategorií mladistvých odsouzených a zaměstnávání odsouzených. Již nyní lze konstatovat, že se tyto záměry promítly celkem úspěšně do praxe.

Pro zacházení s mladistvými byly připraveny dva nové projekty. První z nich, Mladiství mladistvým realizovaný se Střední školou energetickou

a stavební v Chomutově je založený na kooperaci dvou cílových skupin, jednak studentů střední odborné školy, připravujících se na budoucí povolání formou prezenčního studia v oboru bezpečnostně právní činnost a jednak mladistvými odsouzenými ve výkonu trestu ve Věznici Všehrdy. Předpokládaný přínos pro obě cílové skupiny spočívá v aktivním náhledu mladých lidí na trestnou činnost. Studenti se zapojují do projektu vlastním pozorováním, absolvováním exkurzí, prezentací, přednáškou, besedou, diskuzí, zhlédnutím informačního

DVD. Mladiství odsouzení ve výkonu trestu se do projektu zapojují formou ukázky práce v keramické a výtvarné dílně, ukázkou činnosti v terapeutické místnosti a společnými besedami se studenty. Další přednášky jsou zaměřeny na zajištění bezpečnosti, zabraňování průniku nepovolených

předmětů, dále na zajištění bezpečnosti osob a majetku a zajištění pořádku ve věznici. Těmito tématy provází studenty vedoucí oddělení vězeňské stráže a vedoucí oddělení prevence a stížností. Koordinátorem projektu je vedoucí oddělení výkonu trestu Věznice Všehrdy, odbornými

garanty speciální pedagožka mladistvých odsouzených Ilona Kalauzová a vychovatelka terapeutka Jana Rathnerová. Druhou akcí je projekt Raději nápad než odpady realizovaný ve spolupráci se základní školou v Jirkově. Tématem projektu je ekologické využití odpadových materiálů, v tomto případě plastových lahví a starého papíru, k vytvoření surovin pro kreativní činnost v hodinách výtvarné výchovy žáků základní školy. Garantem projektu je vedoucí oddělení výkonu trestu Jiří Hartman a vychovatelka terapeutka Jana Rathnerová. Žáci druhé třídy si tak v březnu nabarvili papírové košíky, které vyrobili mladiství odsouzení v rámci pracovních terapií. Cílem tohoto projektu je nejen podpora manuální zručnosti či vnímání výtvarného citění, ale i rozvoj vztahu k životnímu prostředí.

Pracovní extramurální aktivity ve Věznici Všehrdy

Bronislava Vetešníková

Do oblasti zacházení s odsouzenými ve Věznici Všehrdy jsou nově zařazeny pracovní extramurální aktivity, ke kterým jsou zpracovány tři samostatné projekty. Tato činnost by se v současné době dala rozdělit na dvě části. Na pracovní extramurální aktivity, kdy odsouzení pod vedením vychovatelů a speciálního pedagoga vykonávají práce na majetku věznice v jejím okolí a na pracovní aktivity mimo věznici, které jsou prováděny na základě podepsaných dohod o spolupráci.

Doposud byly podepsány dohody o spolupráci se sociálními službami města Chomutova a s ředitelem Zámku Červený Hrádek Jirkov. Pro výkon těchto aktivit je vybrána cílová skupina vězňů, v minimálním počtu deset odsouzených, kteří splňují kritéria pro povolení k opuštění věznice. Dle potřeby jsou odsouzení postupně doplňováni. Realizační tým k jednotlivým projektům je složen z koordinátora, kterým je vedoucí oddělení výkonu trestu Jiří Hartman, garantem projektů je speciální pedagožka oddělení výkonu

trestu Lucie Charvátová, u projektu ve spolupráci se Zámek Červený hrádek vychovatelka terapeutka Petra Šulcová. Vlastní realizaci aktivit zajišťují vychovatelé jednotlivých ubytoven, popřípadě vybraný dozorce. Úkolem všech výchovných pracovníků oddělení výkonu trestu je napomoci odsouzeným poučit se ze špatné zkušenosti a uvědomit si dopady svého chování a jednání na svůj budoucí občanský život. Dále je činnost cíleně vedena ke snížení psychického napětí odsouzených.

Cílem těchto projektů mimo jiné je:

- osobnostní, vzdělanostní rozvoj a motivace odsouzených k pozitivním morálním hodnotám,
- posílení sociální a profesní dovednosti osob z cílové skupiny odsouzených, potřebné pro řešení jejich náročné životní situace a případné zvýšení schopnosti nalézt uplatnění
- na trhu práce či schopnosti setrvat v pracovním procesu, naučit odsouzené základům nenáročných prací (zahradnických, úklidových, údržba, výkopové činnosti apod.),
- pochopení správného životního stylu bez doprovodné trestné činnosti odporující zákonným normám občanské společnosti,
- kladná motivace ke zvládnutí a odstraňování vnitřní agrese, ovlivňování optimistické nálady,
- vybraná skupina odsouzených, pracujících pro sociální služby města Chomutova si mimo vykonávání pracovních činností utváří pozitivní náhled na seniory, osoby se zdravotním postižením a osoby z azylového domu a naopak tito lidé si mohou vytvářet pozitivní náhled na odsouzené a na jejich pracovní činnosti v průběhu výkonu trestu.

Vše se odehrává ve zcela jiném uvolněnějším prostředí, které není zatíženo napětím z uvěznění. Výchovní pracovníci mohou touto formou lépe přenášet na odsouzené své pozitivní životní zkušenosti, objasnit příčiny některých jevů v běžném životě, zdůrazňovat způsob žití bez kriminální kariéry. Jedním z dalších efektů realizace extramurálních pracovních aktivit je příprava odsouzených na pracovní zařazení u podnikatelských subjektů s povolením volného pohybu mimo věznici v rámci pracovního zařazení, což by v konečném důsledku mělo vést ke zvýšení reálného počtu pracovních zařazených odsouzených.

Vzdělávání odsouzených ve věznici Rýnovice má dnes již téměř čtyřicetiletou tradici. Pokud se chceme vrátit na úplné začátky vzniku školy ve Sboru Nápravné výchovy, pak první kurz doplnění základního vzdělání byl zahájen v roce 1975. Následovaly odborné kurzy ke zvýšení kvalifikace odsouzených, pro potřeby zaměstnávání vězňů na pracovištích výroby motorových dílů n. p. Liaz. V září 1984 bylo ve Věznici Rýnovice slavnostně zřízeno Školské vzdělávací středisko, jako místně odloučené pracoviště SOU Praha.

S ohledem na potřeby a dlouholetou spolupráci s n. p. Liaz byl vybrán učební obor strojírenská výroba. První výuční listy byly předány v červnu 1984. Rok 1989 byl rokem mnoha organizačních změn. Z důvodu rozsáhlé amnestie, udělené prezidentem Havlem, věznice tehdy opustilo přes 23 tisíc odsouzených, z tehdejších 31 tisíc vězňů. Tím vznikl nedostatek pracovníků pro pracoviště n. p. Liaz a spolupráce musela být ze strany Věznice Rýnovice ukončena. ŠVS Rýnovice přišlo prakticky ze dne na den o dílny odborného výcviku, které byly umístěny v areálu n. p. Liaz. Při budování nových dílen odborného výcviku se začínalo opravdu z ničeho a dílny se musely postupně vybudovat v areálu věznice.

Současnost ŠVS Rýnovice

Dnes je hlavním nosným programem ŠVS Rýnovice tříletý učební obor obráběč kovů, s možností výuky obrábění na CNC strojích. Výuku předmětů teoretického studia zajišťují na učebnách tři vyučující. Praktický odborný výcvik na dílnách se koná pod dohledem čtyř učitelů odborného výcviku, kteří mají bohaté zkušenosti ze strojírenské praxe. Ve věznici jsou pro teoretickou výuku vyčleněny

prostory na budově A. Jsou zde čtyři učebny, z nichž dvě jsou specializované pouze pro výuku práce s počítači a pro výuku obrábění na číslíkové řízených strojích. Zároveň je na této budově také zajištěno ubytování odsouzených, kteří jsou studenty ŠVS, což velmi zjednodušuje převádění studentů na výuku. V teoretické výuce se žáci učí následující předměty: český jazyk, anglický jazyk, občanská nauka, ekologie, matematika, fyzika, práce s počítačem, informatika, ekonomika, technická dokumentace, strojírenství, technologie a odborný výcvik. Vzhledem ke strojírenskému zaměření je však hlavní důraz kladen především na výuku odborných předmětů a na práci na PC. V prvním ročníku učebního oboru se studenti učí úplné základy ovládání počítače a později se postupně přechází na výuku pro pokročilejší v programech. Ve třetím ročníku výuka těchto programů pokračuje, ale přidává se k ní navíc ještě výuka tvorby strojních součástí v komplexním 3D CAD systému pro navrhování modelů a výrobků. Tuto výuku zajišťují zkušení učitelé, kteří se těmito programy zabývají již bezmála 20 let. Studenti mají možnost využívat všech výukových programů na počítačích i mimo studijní dobu v samostudiu a využít tak čas strávený ve výkonu trestu

k přípravě na život mimo věznici, po propuštění. Forma výuky je pak podstatně zajímavější díky velkému množství atraktivního studijního materiálu. Ve školní knihovně samozřejmě mají studenti také možnost vypůjčit si nepřeberné množství odborné literatury.

Formule 1 ve školách

Na chodbách i ve třídách ŠVS jsou pravidelně prezentovány nejlepší studentské práce, což podle našich zkušeností podporuje zdravé soustředění. Naši studenti jsou účastníky mezinárodní soutěže středních škol v počítačovém modelování s názvem F1 ve školách, a to již od samého startu tohoto projektu v roce 2009. Dokonce týmy, jejichž škola nevlastnila CNC frézku, potřebnou k výrobě modelu, se mohly obrátit na naše rýnovické studenty, a ti jim podle zaslaných CAM dat modely vyrobili a zaslali zpět. I přesto, že se jedná o soutěž středních škol, umísťovali se naši studenti většinou na předních místech v závěrečném hodnocení. Jazykově nadaní žáci se mohou dále vzdělávat v kurzu angličtiny pro pokročilé.

Vlastní praktická výuka je součástí předmětu odborný výcvik na dobře vybavených dílnách odborného výcviku v areálu věznice. V prvním ročníku se studenti učí základům ručnímu obrábění kovů jako je řezání, pilování, zhotovování závitů, správné orýsování, měření a podobně. V druhém pololetí studenti přibírají výuku vrtání na stojanových vrtačkách. Nejlepší výrobky žáků 1. ročníku slouží jako upomínkové předměty pro potřeby věznice. Ve druhém a třetím ročníku se studenti seznamují se strojním obráběním kovů na soustruzích, frézách, sloupových vrtačkách a pilách. V neposlední řadě samozřejmě také se základy obrábění na CNC frézce, kterou má naše školské středisko k dispozici.

Úplně poprvé v letošním školním roce 2014/2015 budou odsouzení studenti ŠVS Rýnovice vykonávat závěrečnou

zkoušku podle jednotného zadání závěrečných zkoušek, což je obdoba jednotných státních maturit.

Pohled do budoucna

V ŠVS Rýnovice se již delší dobu průběžně připravuje na nadcházející školní rok 2015/2016. Pokud nastane nečekaná změna, plánujeme otevření dvou tříd prvního ročníku tříletého učebního oboru obráběč kovů, s předpokládanou maximální kapacitou 44 studentů. Studium je určeno pro odsouzené muže v ostraze. Bližší informace o přijímacím řízení jsou uvedeny na adrese <http://vscs.cz/stredni-odborne-uciliste/informacni-servis-1657>. Přesto, že Školské vzdělávací středisko je odloučeným pracovištěm, vedení věznice maximálně podporuje jeho činnost. V únoru letošního roku byla uzavřena mezi věznicí a ŠVS vzájemná dohoda o zajištění služeb a činností. Vedoucí ŠVS je členem poradního orgánu ředitele věznice a má možnost řešit aktuální problémy se všemi vedoucími oddělení a referátů při pravidelných zasedáních. Ve strojnických oborech je dlouhodobá poptávka po kvalitních obráběčích kovů. Jedná se tedy o vyhledávanou a žádanou profesi a vzdělávání vězňů, právě v tomto oboru, považují za velmi důležité a přínosné.

Česká podoba zkoušky testu integrity spolehlivosti

Josef Hrudka

Autor, pplk. JUDr. Josef Hrudka, Ph.D., přednáší na Policejní akademii ČR

V současné době dochází v mediální i odborné sféře k častému používání pojmu test integrity, jímž rozumíme jakékoli opatření, jímž je možné ověřit integritu konkrétní osoby. Snaha zavést testy integrity směřuje logicky především do oblasti testování osob působících v orgánech veřejné moci. Testem integrity spojeným se statusem určité osoby např. postavením celníka, dozorce, policisty, soudce, lze chápat všechna opatření k ověření dodržování zákonných povinností vážících se k statusu této osoby. Test integrity je tedy pojmem obecným, pod který lze zahrnout všechny různé možné podoby tohoto institutu.

Za českou verzi testu integrity lze považovat zkoušku spolehlivosti, která je oprávněním Generální inspekce bezpečnostních sborů. Zkouška spolehlivosti je tedy výhradně již existující právní institut zavedený v první generaci zákonem o Policii České republiky (ČR) a používaný pouze Inspekcí Policie ČR a v současnosti v druhé generaci zavedený zákonem o Generální inspekci bezpečnostních sborů pro tento orgán resp. ozbrojený bezpečnostní sbor, který s účinností od 1. ledna 2012 nahrazuje Inspekci Policie ČR. Uvedeným zákonem dochází především k rozšíření množiny zkoušených osob z příslušníka a zaměstnance Policie ČR na příslušníky a zaměstnance Policie ČR, Vězeňské služby ČR, Celní správy ČR a samotné Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS).

Zkouška spolehlivosti

V souvislosti s transformací inspekčního orgánu (Inspekce Policie ČR v GIBS) došlo k převzetí a změně právní úpravy první verze zkoušky spolehlivosti, obsažené v § 107 zákona o policii do verze druhé dnes obsažené v § 41 zákona o GIBS. Tato verze je již zásadním způsobem modifikována vzhledem k rozšíření personální působnosti inspekce a vzhledem ke třiletým zkušenostem s aplikací tohoto institutu. Účelem zkoušky je předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání příslušníka nebo zaměstnance, tzn. všech osob, na něž se působnost GIBS vztahuje. Zkouška spolehlivosti spočívá v navození situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit. Osoba zkoušku provádějící se za účelem vytvoření situace, zavazující zkoušenou osobu k jejímu řešení, může pohybovat jak v mezích ne protiprávních jednání (např. odevzdání nálezu, podání oznámení), tak na rozdíl od verze obsažené v zákoně o policii i v mezích jednání majících charakter přestupku či jiného správního deliktu (přestupek proti veřejnému pořádku, proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu apod.). Zkušenosti inspekce se zkouškami spolehlivosti ukazují, že za účelem provedení zkoušky spoleh-

livosti, tzn. navození situace, kterou je povinna zkoušená osoba řešit, je mnohdy nezbytné spáchání nějakého, byť drobného, porušení právních předpisů. Bez této exempce by v drtivé většině případů vlastně nebylo možné vytvořit pro zkoušenou osobu důvod se zkoušející osobou vůbec komunikovat a pro zkoušejícího tím věrohodnou legendu, pod kterou by působil. Navíc by byl v praxi počet scénářů zkoušek velmi omezen a příslušníci bezpečnostních sborů by se s nimi snadno obeznámili.

Zkoušku může provést inspektor a na základě jeho žádosti se svým souhlasem i jiná osoba (ta je povinna řídit se pokyny příslušníka inspekce a ten za její činnost odpovídá). První verze zkoušky spolehlivosti vyžadovala v případě provedení zkoušky jinou osobou nutnost jejího bezprostředního a osobního vedení inspektorem. Dikce druhé verze od této nerealistické podmínky upouští. Důvodem je umožnit lépe inscenovat scénáře zkoušek spolehlivosti, i např. bez osobní přítomnosti samotného inspektora, což může být v řadě případů vhodné z hlediska navázání důvěry osoby, na které má být zkouška spolehlivosti provedena.

Ustanovení dále, s cílem zvýšení právní jistoty aplikační praxe, obsahuje výslovnou zákonnou licenci pro osobu zkoušku provádějící (inspektor či jiná osoba) při ní sdělovat nepravdivé údaje. Tedy ze strany této osoby je možné pro účinné provádění zkoušek mást, klamat, tedy sdělovat nepravdivé údaje či naopak pravdivé údaje zamlčovat. Pokud se pak osoba provádějící zkoušku spolehlivosti dostane do situace, že jsou po ní oprávněně, na základě zákona požadovány informace, které je ona povinna pravdivě sdělit, má v takové chvíli výslovnou zákonnou výjimku z povinnosti informace poskytnout. Poskytnutí informací (např. zkoušenému policistovi) by totiž často znamenalo rozkrýví zkoušky spolehlivosti.

V souvislosti s výše uvedeným a v souvislosti s rozšířením personální působnosti GIBS i na příslušníky Celní správy ČR, byl rozšířen demonstrační výčet tzv. nebezpečných látek a věcí, které je pro provádění

zkoušky (nejen) GIBS oprávněna nabývat, držet, přechovávat, vyrobit a používat, o zboží neoznačené v rozporu s jiným právním předpisem nálepkami, kontrolními páskami nebo jinými předměty k jeho označení pro daňové účely nebo zboží označené v rozporu s jiným právním předpisem ochrannými známkami.

Průběh zkoušky se dokumentuje obrazovým a zvukovým záznamem a sepisuje se o něm úřední záznam. Tyto záznamy jsou, pouze v případě, že se zkoušená osoba při zkoušce dopustila protiprávního jednání, předány bezpečnostnímu sboru, založeny do osobního spisu této osoby a ta disponuje právem nahlížet do takto provedených záznamů. Informování a předání záznamů GIBS neprovede, pokud by tím ohrozila plnění úkolů konkrétního trestního řízení nebo plnění úkolu v oblasti kontroly. V takovém případě však GIBS zkoušenou osobu informuje a záznamy předá poté, co ohrožení pomine. Jednou za půl roku je GIBS povinna sdělit příslušnému bezpečnostnímu sboru jména všech zkoušených osob, které se při zkoušce nedopustily protiprávního jednání. Oproti první verzi zkoušky spolehlivosti se jedná o změnu v podobě zúžení informační povinnosti, jelikož dříve byly informovány plošně všechny zkoušené osoby. Jedná o změnu, jejímž účelem je zejména snížení rizika dekonspirace pracovníků GIBS a jejich metod práce. Zorganizování zkoušky spolehlivosti je náročným procesem, při kterém hraje podstatnou roli utajení a v případě většího množství postupně provedených zkoušek spolehlivosti a následného plošného informování všech příslušníků, kteří tímto testem prošli, by neúměrně toto riziko narostlo. Navíc se tak i předchází zbytečnému ocerňování či ostrakizaci příslušníka v očích jeho sboru již samotnou informací, že mu GIBS věnovala určitou pozornost.

Prováděním zkoušky spolehlivosti nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození života nebo zdraví osob, jejich majetku anebo k omezení svobody osob a musí být zachována lidská důstojnost.

Smyslem zkoušky spolehlivosti je odhalit jakákoliv protiprávní jednání

příslušníků a zaměstnanců vybraných bezpečnostních sborů, včetně trestněprávních či kázeňských deliktů. Výsledek zkoušky může být důvodem pro zahájení kázeňského řízení, důvodem k zahájení úkonů trestního řízení a/nebo i použit jako důkaz v trestním řízení. Právní následky zkoušky (pracovně právní, služebně právní, trestně právní) jsou vždy otázkou individuálního posouzení jednání, tedy nejsou a priori dány. Zkouška spolehlivosti je legálním – zákonným institutem. Ale, použitelnost výsledku zkoušky jako důkazu v trestním řízení vždy závisí na tom, zda lze vyloučit, že se v daném případě jednalo o provokaci. Je třeba počítat s tím, že otázka existence či neexistence provokace bude v případě zkoušek spolehlivosti řešena v každém jednotlivém případě. Trestní kolegium Nejvyššího soudu k otázce trestněprávní kvalifikace jednání majícího znaky trestného činu, jehož se dopustí prověřovaná osoba v rámci zkoušky spolehlivosti a k jejímu odlišení od policejní provokace vydalo v roce 2014 stanovisko. Stanovisko sděluje, že pokud při provádění zkoušky spolehlivosti realizované podle zákona o GIBS nedojde ze strany příslušníka inspekce či jiné osoby provádějící takovou zkoušku k nepřipustnému ovlivnění jednání zkoušené osoby způsobem zakládajícím policejní provokaci, pak jsou důkazy v souvislosti s ní získané (zejména obrazový a zvukový záznam dokumentující průběh zkoušky spolehlivosti a inspekci pořízený úřední záznam) využitelné také v trestním řízení. Za policejní provokaci trestní kolegium Nejvyššího soudu považuje „aktivní činnost policie, která směřuje k podněcování určité osoby (fyzické či právnické) ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat usvědčující důkazy a vyloučit její trestní stíhání, a jejímž důsledkem je vzbuzení úmyslu spáchat trestný čin podněcovanou osobou, ačkoliv předtím tato osoba žádný takový úmysl neměla. Policejní provokací je i taková aktivní činnost policie, již dochází k doplňování chybějících zákonných znaků základní skutkové podstaty určitého trestného činu, k záměrnému podstatnému navýšení rozsahu spáchaného činu podněcovanou osobou, či k jiným způsobem vyvolané změně právní kvalifikace spáchaného činu k tíži podněcované osoby, zejména pokud jde o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, byť by jinak tato osoba byla k spáchání činu v obecném smyslu rozhodnuta“.

Vzhledem k tomu, že zkouška spolehlivosti je institutem nemajícím v českém právním prostředí obdoby stala se předmětem vědeckovýzkumného úkolu Policejní akademie ČR v Praze Zkouška spolehlivosti - explikace, aplikace, efektivita. Výzkumný úkol, realizovaný nejprve v prostředí

Policie ČR a následně v modifikované podobě v prostředí Vězeňské služby ČR a Celní správy ČR ve spolupráci s GIBS a vnitřními kontrolními orgány dotčených bezpečnostních sborů, je reakcí na společenskou potřebu podrobit tento institut vědeckému zkoumání, a to zejména vzhledem k jeho průlomové a kontroverzní povaze a k jeho předpokládanému potenciálně velkému přínosu pro prevenci nežádoucího jednání u zkoušených osob.

Jak fungují zkoušky spolehlivosti

Na jaře tohoto roku byl realizován v prostředí Vězeňské služby České republiky a Celní správy České republiky výzkum s cílem zjistit: míru povědomí příslušníků a zaměstnanců těchto bezpečnostních sborů o zkouškách spolehlivosti, jaký postoj - vztah zaujímají potenciálně zkoušené osoby k tomuto institutu a zda skutečně zkoušky spolehlivosti mají tak velký přínos pro prevenci nežádoucího jednání u zkoušených osob, jaký je jim přisuzován.

Výzkum realizuje Policejní akademie ČR v Praze ve spolupráci s vedením Generální inspekce bezpečnostních sborů, vnitřními kontrolními orgány Vězeňské služby ČR, Celní správy ČR a Policie ČR v rámci činnosti meziresortní pracovní skupiny ředitele Generální inspekce bezpečnostních sborů ustanovené za účelem splnění vládního úkolu Vyhodnocení využití nástroje zkoušky spolehlivosti s návrhem na případné rozšíření na další osoby působící v orgánech veřejné moci. Obdobný výzkum byl realizovaný v roce 2013 v prostředí Policie ČR. Výzkumné aktivity v této oblasti jsou reakcí na společenskou potřebu podrobit tento institut vědeckému zkoumání, a to zejména vzhledem k jeho předpokládanému, potenciálně velkému přínosu pro prevenci nežádoucího jednání v řadách vybraných bezpečnostních sborů. Z výsledků tohoto výzkumného úkolu již brzy seznámíme jak čtenáře časopisu Policista, tak čtenáře časopisu Clo a České Vězeňství. Cílem následujících řádků je odpovědět čtenářům na často kladené otázky, které se zkoušek spolehlivosti týkají.

Je zkouška spolehlivosti testem integrity?

Testem integrity rozumíme jakékoli opatření, jímž je možné ověřit integritu konkrétní osoby. Integritou se rozumí neporušenost, nedotknutelnost, celistvost. Pod pojmem integrity osobnosti se pak rozumí jednotata, celistvost autentických vlastností osobnosti zejména její hodnotové ori-

entace a chování (bezúhonnost, čestnost). V souvislosti s uvedeným se někdy na místo test integrity používal test mravní integrity. Snaha zavést testy integrity směřuje logicky především do oblasti testování osob působících v orgánech veřejné moci. Testem integrity spojeným se statutem určité osoby např. postavením celníka, dozorce, policisty, soudce, lze chápat všechna opatření k ověření dodržování zákonných povinností vážících se k statusu této osoby. Test integrity je tedy pojmem obecným, pod který lze zahrnout všechny různé možné podoby tohoto institutu. Za českou verzi testu integrity lze zcela jistě považovat i zkoušku spolehlivosti.

Kdo zkoušky spolehlivosti provádí?

Zkouška spolehlivosti je dnes oprávněním Generální inspekce bezpečnostních sborů. Jedná se tedy o výhradně již existující právní institut zavedený v první generaci zákonem o Policii ČR (§ 107 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů) účinný od 1. 1. 2009) a používaný pouze Inspekcí Policie ČR a v současnosti v druhé generaci zavedený zákonem o Generální inspekci bezpečnostních sborů (§ 41 zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů), pro tento orgán resp. ozbrojený bezpečnostní sbor, který s účinností od 1. ledna 2012 nahrazuje Inspekci Policie ČR. V obecné rovině tedy zkoušku pro-

vádí Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS). V rovině konkrétní zkoušku může provést pouze inspektor a na základě jeho žádosti se svým souhlasem i jiná osoba - kdokoli (ta je povinna řídit se pokyny příslušníka inspekce a ten za její činnost odpovídá). První generace zkoušky spolehlivosti vyžadovala v případě provedení zkoušky jinou osobou nutnost jejího bezprostředního a osobního vedení inspektorem. Dikce druhé generace od této nerealistické podmínky upouští. Důvodem je umožnit lépe inscenovat scénáře zkoušek spolehlivosti, i např. bez osobní přítomnosti samotného inspektora, což může být v řadě případů vhodné z hlediska navázání důvěry osoby, na které má být zkouška spolehlivosti provedena.

V čem zkouška spolehlivosti spočívá a co je jejím účelem?

Zkouška spolehlivosti spočívá v navození situace, kterou je zkoušená osoba povinna řešit. Osoba zkoušku provádějící se za účelem vytvoření situace, zavazující zkoušenou osobu k jejímu řešení, může pohybovat jak v mezích ne protiprávních jednání (např. odevzdání nálezu, podání oznámení), tak na rozdíl od verze obsažené v zákoně o policii i v mezích jednání majících charakter přestupku či jiného správního deliktu (přestupek proti veřejnému pořádku, proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu apod.). Zkušenosti inspekce se zkouškami spolehlivosti ukazují, že za účelem provedení zkoušky spolehlivosti, tzn. navození situace, kterou je povinna zkoušená osoba řešit, je mnohdy nezbytné spáchání nějakého, byť drobného, porušení právních předpisů. Bez této exempce by v drtivé většině případů vlastně nebylo možné vytvořit pro zkoušenou osobu důvod se zkoušející osobou vůbec komunikovat a pro zkoušejícího tím věrohodnou legendu, pod kterou by působil. Navíc by byl v praxi počet scénářů zkoušek velmi omezen a příslušníci bezpečnostních sborů by se s nimi snadno obeznámili. Zásadním limitem je omezení, kdy prováděním zkoušky spolehlivosti nesmí dojít k bezprostřednímu ohrožení nebo poškození života nebo zdraví osob, jejich majetku anebo k omezení svobody osob a musí být zachována lidská důstojnost. Účelem zkoušky je předcházení, zamezování a odhalování protiprávního jednání příslušníka nebo zaměstnance, tzn. všech osob, na něž se působnost GIBS vztahuje.

Kdo patří ke zkoušeným osobám?

Účinností zákona o GIBS (tzn. od 1. 1. 2012) dochází k rozšíření množiny

zkoušených osob z příslušníka a zaměstnance Policie ČR na příslušníky a zaměstnance Policie ČR, Vězeňské služby ČR, Celní správy ČR a samotné GIBS. Nicméně tendence k rozšíření zkoušek spolehlivosti v ČR na další osoby působící v orgánech veřejné moci nejsou jen otázkou minulosti, ale trvají i nadále. Dne 9. července 2014 vydala vláda ČR usnesení č. 541, kterým úkoluje GIBS ke zpracování již zmiňovaného Vyhodnocení využití nástroje zkoušky spolehlivosti s návrhem na případné rozšíření na další osoby působící v orgánech veřejné moci s termínem plnění červen 2016.

Vystupuje osoba provádějící zkoušku v utajení?

Samozřejmě z povahy věci je logické, že inspektor či jiná osoba zkoušku provádějící může, resp. musí zastírat svoji skutečnou totožnost a činnost. Za tímto účelem také může při zkoušce sdělovat nepravdivé údaje. Tedy ze strany této osoby je možné pro účinné provádění zkoušek mást, klamat, tedy sdělovat nepravdivé údaje či naopak pravdivé údaje zamíchat. Pokud se pak osoba provádějící zkoušku spolehlivosti dostane do situace, že jsou po ní oprávněně, na základě zákona požadovány informace, které je ona povinna pravdivě sdělit, má v takové chvíli výslovnou zákonnou výjimku z povinnosti informace poskytnout. Poskytnutí informací (např. zkoušenému policistovi) by totiž často znamenalo rozkrýví zkoušky spolehlivosti. V souvislosti s výše uvedeným a v souvislosti s rozšířením personální působnosti GIBS i na příslušníky Celní správy ČR, byl rozšířen demonstrativní výčet tzv. nebezpečných látek a věcí, které je pro provádění zkoušky (nejen) GIBS oprávněna nabývat, držet, přechovávat, vyrobit a používat, o zboží neoznačené v rozporu s jiným právním předpisem nálepkami, kontrolními páskami nebo jinými předměty k jeho označení pro daňové účely nebo zboží označené v rozporu s jiným právním předpisem ochrannými známkami.

Dozvím se, že jsem byl zkoušen?

Průběh zkoušky se dokumentuje obrazovým a zvukovým záznamem a sepisuje se o něm úřední záznam. Tyto záznamy jsou pouze v případě, že se zkoušená osoba při zkoušce dopustila protiprávního jednání, předány bezpečnostnímu sboru, založeny do osobního spisu této osoby a ta disponuje právem nahlížet do takto provedených záznamů. Informování a předání záznamů GIBS neprovede, pokud by tím ohrozila plnění úko-

lů konkrétního trestního řízení nebo plnění úkolu v oblasti kontroly. V takovém případě však GIBS zkoušenou osobu informuje a záznamy předá poté, co ohrožení pomine. Jednou za půl roku je GIBS povinna sdělit příslušnému bezpečnostnímu sboru jména všech zkoušených osob, které se při zkoušce nedopustily protiprávního jednání. Oproti první generaci zkoušky spolehlivosti se jedná o změnu v podobě zúžení informační povinnosti, jelikož dříve byly informování plošně všechny zkoušené osoby. Jedná o změnu, jejímž účelem je zejména snížení rizika dekonspirace pracovníků GIBS a jejich metod práce. Zorganizování zkoušky spolehlivosti je náročným procesem, při kterém hraje podstatnou roli utajení a v případě většího množství postupně provedených zkoušek spolehlivosti a následného plošného informování všech příslušníků, kteří tímto testem „prošli“, by neúměrně toto riziko narostlo. Navíc se tak i předchází zbytečnému očeřování či ostrakizaci příslušníka v očích jeho sboru již samotnou informací, že mu GIBS věnovala určitou pozornost.

Pokud při zkoušce spolehlivosti pochybím, mohu být trestně stíhán?

Smyslem zkoušky spolehlivosti je odhalit jakákoliv protiprávní jednání příslušníků a zaměstnanců vybraných bezpečnostních sborů, včetně trestněprávních či kázeňských deliktů. Výsledek zkoušky může být důvodem pro zahájení kázeňského řízení, důvodem k zahájení úkonů trestního řízení a/nebo i použit jako důkaz v trestním řízení. Právní následky zkoušky (pracovně právní, služebně právní, trestně právní) jsou vždy otázkou individuálního posouzení jednání, tedy nejsou a priori dány.

Je zkouška spolehlivosti provokací?

Zkouška spolehlivosti je legálním – zákonným institutem. Ale, použitelnost výsledku zkoušky jako důkazu v trestním řízení vždy závisí na tom, zda lze vyloučit, že se v daném případě jednalo o provokaci. Je třeba počítat s tím, že otázka existence či neexistence provokace bude v případě zkoušek spolehlivosti řešena v každém jednotlivém případě. Trestní kolegium Nejvyššího soudu k otázce trestněprávní kvalifikace jednání majícího znaky trestného činu, jehož se dopustí prověřovaná osoba v rámci zkoušky spolehlivosti a k jejímu odlišení od policejní provokace vydalo v roce 2014 stanovisko. Stanovisko sděluje, že pokud při provádění zkoušky spolehlivosti realizované podle zákona o GIBS nedojde ze strany příslušníka inspekce či jiné osoby

provádějící takovou zkoušku k nepřipustnému ovlivnění jednání zkoušené osoby způsobem zakládajícím policejní provokaci, pak jsou důkazy v souvislosti s ní získané (zejména obrazový a zvukový záznam dokumentující průběh zkoušky spolehlivosti a inspekci pořízený úřední záznam) využitelné také v trestním řízení. Za policejní provokaci trestní kolegium Nejvyššího soudu považuje „aktivní činnost policie, která směřuje k podněcování určité osoby (fyzické či právníké) ke spáchání konkrétního trestného činu s cílem získat usvědčující důkazy a vyvolat její trestní stíhání, a jejímž důsledkem je

vzbuzení úmyslu spáchat trestný čin podněcovanou osobou, ačkoliv předtím tato osoba žádný takový úmysl neměla. Policejní provokací je i taková aktivní činnost policie, již dochází k doplňování chybějících zákonných znaků základní skutkové podstaty určitého trestného činu, k záměrnému podstatnému navýšení rozsahu spáchaného činu podněcovanou osobou, či k jiným způsobem vyvolané změně právní kvalifikace spáchaného činu k tíži podněcované osoby, zejména pokud jde o okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, byť by jinak tato osoba byla k spáchání činu v obecném smyslu rozhodnuta.“

Důkladné osobní prohlídky

Milan Svoboda

Všichni nepochybně ctíme veřejný zájem na tom, aby vězeňské prostředí bylo bezpečné, a to jak pro odsouzené/obviněné, tak pochopitelně i pro civilní zaměstnance věznic a příslušníky Vězeňské služby ČR. S požadavkem na tzv. vnitřní bezpečnost věznic souvisí řada úkonů, které jsou vězněné osoby povinny strpět. Patří sem prohlídka při nástupu do věznice, technické či dílčí prohlídky určených prostor a samozřejmě i osobní prohlídky vězněných osob. Ostatně prohlídkám se musí podrobit i zaměstnanci při vstupu do věznice a stejně tak i návštěvy vězněných osob. Níže se budu věnovat pouze tzv. důkladným osobním prohlídkám vězněných osob.

Definici důkladné osobní prohlídky lze nalézt ve vnitřním předpise Vězeňské služby ČR, jedná se o prohlídku tzv. do naha jejíž součástí je mimo jiné prohlídka ústní dutiny, podpaží, chodidel a oblasti genitálií. Prohlídka konečníku se provede nejčastěji vykonáním alespoň tří dřepů. Stejný vnitřní předpis současně stanoví katalog případů, ve kterých se důkladná osobní prohlídka provede jaksi automaticky (např. před umístěním odsouzeného k výkonu kázeňského trestu do uzavřeného oddělení). Na zákonné úrovni je povinnost odsouzených podrobit se prohlídkám (obecně) upravena v základních povinnostech: „Odsouzený je dále povinen podrobit se osobní a další prohlídce v zájmu zajišťování vnitřního pořádku ve věznici a vyloučení toho, aby u sebe měl věc, kterou by narušoval účel výkonu trestu.“

Zde se nabízí otázka, zda má taková povinnost nějaké limity. Obecně platí, že všichni máme garantované právo na soukromí a lidskou důstojnost. Meze těchto základních práv pak mohou být upraveny pouze zákonem. Tímto omezujícím zákonem je právě ustanovení o základních povinnostech odsouzených, které bylo výše citováno. Znamená právě uvedené, že v praxi může být odsouzený podrobován prohlídce kdykoliv? Existuje nějaká kvantifikovatelná četnost prohlídek, která je v souladu s touto právní úpravou? Toto jsou otázky, na které se pokusím odpovědět.

Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku vyplývá několik požadavků na tyto důklad-

né osobní prohlídky tak, aby byly v souladu s uvedenou právní úpravou. Soud otázku důkladných osobních prohlídek posuzoval již v řadě případů a proti řadě evropských zemí. Ve svých rozhodnutích vychází obecně z toho, že osobní prohlídky jsou nezbytné k zajištění bezpečnosti ve věznici, nicméně musejí být prováděny přiměřeným způsobem a nikoliv rutinně. V případě Frerot proti Francii evropský soud pro lidská práva posuzoval francouzskou praxi spočívající v tom, že odsouzený byl během prohlídky nucen se rozkročit, předklonit a kašlat (obdobu českých dřepů). Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že obecně není ani tento způsob osobní prohlídky v rozporu s Úmluvou, leč k danému postupu může být přikročeno pouze tehdy, pokud je to absolutně nezbytné ve světle mimořádných okolností a jsou dány závažné důvody pro podezření, že odsouzený ukrývá nepovolenou věc v dané části těla (tedy nikoliv rutinně). Obdobně soud jako nesouladný s úmluvou posoudil i poměrně kuriózní finský případ dvou odsouzených, které tamější vězeňská správa podezřívala z ukrývání návykových látek v těle. Tito dva odsouzení nebyli podrobeni důkladné osobní prohlídce, namísto toho ale byli na několik dní umístěni na izolaci pod neustálým dohledem kamer, kde museli vězeňské oblečení vyměnit za kombinézu, která byla na nohou a u krku zalepena.

Na rozpor s judikaturou soudu pro lidská práva upozorňuje veřej-

kdy dospěl k následujícímu závěru: „Obecně představují osobní prohlídky zásah do lidské důstojnosti vězněných osob. V prostředí výkonu trestu odnětí svobody však lze tento zásah považovat za legitimní za účelem zajištění vnitřní bezpečnosti (zabránění průniku nepovolených věcí do věznice), avšak pouze tehdy, pokud jsou prohlídky prováděny přiměřeně a takovým způsobem, aby byla maximálně šetřena lidská důstojnost. Za přiměřené přitom nelze považovat, pokud pravidelnou součástí důkladné osobní prohlídky odsouzených je konání dřepů či prohlídka intimních částí těla, aniž by existovalo reálné podezření odůvodňující tento postup.“

Z právě uvedeného je zřejmé, že pokud vězeňská správa podrobí vězněnou osobu důkladné osobní prohlídce, měla by být schopná relevantně odůvodnit, z jakého důvodu k ní bylo přikročeno. Z logiky věci pak tedy nelze kvantifikovat, jaký počet prohlídek je ještě pohledem soudu pro lidská práva tolerovatelný a který je už za hranou. Nicméně je zřejmé, že katalogové vymezení situací, ve kterých odsouzení vykonávají tuto prohlídku jaksi automaticky, je nelegitimní. Odůvodněním prohlídky nemůže být prostý odkaz na zájem na vnitřní bezpečnosti věznice. Na druhou stranu nelze vězeňskou správu nutit k tomu, aby ke každé prohlídce vedla dokumentaci. Dle mého názoru postačí, že je věznice schopna danou prohlídku jakkoliv relevantně zdůvodnit. Tedy zdůvodnit, že existuje reálné riziko, že vězeň něco pronáší. V praxi by odůvodnění mohlo

být založeno například na poznatcích z vězeňského prostředí, informacích získaných z kontroly korespondence, zjištěným výskytem návykových látek v prostředí blízkém konkrétní vězněné osobě apod. Indikátorem nepochybně může být i pozitivní test vzorku moči na návykové látky. Česká republika se shora popsanou praxí důkladných osobních prohlídek vystavuje dlouhodobě riziku odsouzení ze strany evropského soudu pro lidská práva, spojeného s povinností hradit finanční satisfakci žalujícím. Ostatně jak je patrné z on-line databáze rozhodnutí soudu, svého případu se dočká zřejmě i Česká republika. Aktuálně je soudem projednávána stížnost č. 15835/14 ze dne 14. 2. 2014 týkající se (mimo jiné) právě posouzení souladnosti důkladných osobních prohlídek v případě stěžovatele umístěného v jedné z českých věznic s požadavky úmluvy.

Závěrem chci zdůraznit, že představená analýza v žádném případě nemá vést k rezignaci Vězeňské služby ČR na řádný výkon vazby/trestu či potírání bezpečnostních rizik. Práce s vězněnými osobami je náročná a zásadní. O to více je však nutno dbát na to, aby byla vykonávána profesionálně a podle práva.

autor je právníkem
Kanceláře veřejného ochránce práv
svobodam@ochrance.cz

Miroslav Mareš

Spolupráce VS ČR s FSS Masarykovy univerzity

Současná bezpečnostní politika vyžaduje spolupráci mezi bezpečnostními sbory dominantně zaměřenými na praktické zajištění bezpečnosti s institucemi, které se orientují hlavně na výzkumné a vzdělávací aktivity. Do tohoto trendu zapadá i spolupráce Vězeňské služby České republiky s Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, která byla stvrzena Memorandem o spolupráci mezi GR VS a FSS MU z 14. ledna 2015.

Obě strany v něm vyjadřují zájem na vzájemné spolupráci, protože jsou si vědomy významu vězeňství v současné společnosti i v bezpečnostním systému a uznávají potřebu jeho výzkumu a univerzitní výuky o něm. Zavazují se k tomu, že si budou vzájemně napomáhat při vzdělávací činnosti, zejména pak uskutečňováním přednášek a dalších výukových aktivit v rámci VS ČR i v rámci pedagogického expertního působení na FSS MU. Oba partneri budou dle možností spolupracovat při realizaci vědeckých výzkumů týkajících se vězeňství a budou se vzájemně informovat o získaných poznatcích a vědomostech z takovýchto výzkumů. GR VS umožní praxe studentů FSS MU na vybraných pracovištích, které spadají do jeho působnosti.

Největší přínos zatím mělo memorandum pro obor Bezpečnostní a strategická studia, který je na FSS vyučován v bakalářském i v magisterském stupni. Vyučující oboru se mimo jiné zaměřují na problematiku organizovaného zločinu (Tomáš Šmíd), terorismu (Miroslav Mareš), radikalizace (Petra Vejvodová), rizikových subkultur (Josef Smolík), korupce a hospodářské kriminality (Petr Kupka) či kybernetické kriminality (Martin Bastl), což jsou vše oblasti, zajímavé i z hlediska vězeňství. Studenti oboru měli možnost vyslechnout např. přednášku ředitelky Vězeňské služby Světlá nad Sázavou Plk. PhDr. Gabriely Slovákové, Ph.D., o mezinárodních stycích VS ČR. Podnětná byla i vystoupení Mjr. Mgr. Ondřeje Koláře z VS ČR o problematice extremismu ve vězeňství i o jeho službě v Afghánistánu. Tato přednáška byla přednesena v anglicky vyučovaném předmětu Strategies of Insurgency and Counterinsurgency (Strategie povstalectví a protipovstalectví). Popis budování věznic ve válkou zkonšeném Afghánistánu vzbudil značnou pozornost zahraničních studentů. Generální ředitelství VS ČR a ředitelství věznic v Pardubicích a ve Světlé

nad Sázavou vyšli vstříc i žádostem o studentské exkurze. Ty byly usku-tečny v rámci předmětu Krizový management, a proto byl jejich obsah zaměřen hlavně na krizové řízení ve vězeňství. Exkurze studentům výrazně pomohly zorientovat se v problematice vězeňství. Byly umožněny i díky operačnímu programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (Inovaci bakalářských studijních programů k lepší zaměstnatelnosti - INZA) a v tomto kontextu byly přínosné i z hlediska budoucího profesního uplatnění absolventů. Rozvíjející se spolupráce může přinést do budoucna řadu možností k obohacení mezi specifickým univerzitním pracovištěm a VS ČR.

Vazební věznice Olomouc

Markéta Doleželová

Vazební věznice se nachází v centru města Olomouce, ležícího na středním toku řeky Moravy v samém centru Hané. Je začleněna do komplexu novorenesančních budov justičního paláce již od roku 1902, kdy byl palác postaven. Od uvedeného roku slouží nepřetržitě i přes řadu stavebních a organizačních změn stále svému původnímu účelu.

Z historie

V 18. a 19. století, kdy Olomouc byla vojenskou pevností, byly vězeňské cely umístěny v kasematech v prostoru hradeb, kde zasedal vojenský pevnostní soud. V těchto kasematech byl po nezdařeném útěku vězně i francouzský generál La Fayette a v padesátých letech 19. století političti vězňové, mimo jiné též M. A. Bakunin a Karel Sladkovský. V roce 1886 byla podle projektu vídeňského architekta Alexandra von Wielemannse zahájena výstavba Justičního paláce v Olomouci, který byl dokončen v roce 1902. Stavělo se na místě jednoho z jižních opevnění a to necelých 200 metrů od historického jádra města. Tato na svou dobu účelně řešená budova, tvořená komplexem novorenesančních budov, se stala sídlem všech soudních institucí, které v Olomouci působily. Byly zde nejen soudy, ale i věznice, archivy a další justiční instituce. Po vzniku Československé republiky byla věznice určena pro umístění 290 vězňů a nouzově až pro 400 vězňů. Bylo k dispozici 59 cel samovazby a 82 cel společných (38 cel se 2 lůžky, 12 se 3 lůžky, 2 se 4 lůžky a 30 s více než 4 lůžky). Dále bylo zřízeno oddělení pro mladistvé vězně. Za II. světové války zde bylo státní zastupitelství, krajský a okresní soud, německý zem-

ský soud a německá soudní věznice. V roce 1953 sloužila věznice převážně pro vazební účely ministerstva národní bezpečnosti a později ministerstva vnitra včetně vyšetřovací vazby Státní bezpečnosti. V té době zde byli umístěni političti vězni, které si Státní bezpečnost přímo střežila.

Současnost

Vazební věznice je nyní určena pro výkon vazby mužů, žen a mladistvých z regionu Olomouc, Prostějov, Kroměříž, Přerov, Svitavy, Šumperk

a Zlín s oddělením pro výkon trestu odnětí svobody mužů s dozorem. Ubytovací kapacita je stanovena na 271 míst, z toho 139 pro výkon vazby a 132 pro výkon trestu odnětí svobody. Odsouzení jsou umístěni na 43 ložnicích a celách s kapacitou od dvou do jedenácti lůžek. Z tohoto

počtu je 63 odsouzených, kteří jsou trvale zařazeni k výkonu trestu ve vazební věznici Olomouc, umístěno na dvou odděleních. Kapacita pro dočasně eskortované odsouzené činí 69 míst. Obvinění jsou ubytováni na

51 celách převážně po dvou a maximálně po sedmi. V roce 2007 bylo zřízeno oddělení výkonu vazby se zmírněným režimem s původní kapacitou 4 osoby, která se v roce 2009 rozšířila o 27 míst a v loňském roce, po otevření dalšího nového oddělení, dosáhla celková ubytovací kapacita 41 %, což je 57 míst.

Proměna vazební věznice

Vazební věznice prošla během dvou let rozsáhlou rekonstrukcí. Tato činnost spočívala v úpravě ubytování pro obviněné vězně a vytváření a modernizaci stávajících prostor sloužících k realizaci aktivit a činností s nimi. Nejprve se činnost zaměřila na vznik a úpravu místností sloužících pro vzdělávací či zájmové činnosti obviněných a další úpravě společných prostor. Celkové rozšíření prostor pro realizaci aktivit nám umožnila amnestie prezidenta republiky v lednu 2013, kdy došlo ke značnému poklesu počtu odsouzených a tak bylo možné některé cely pro výkon trestu přebudovat na víceúčelové místnosti sloužící k realizaci aktivit. Touto úpravou nám vzniklo celkem pět nových místností (kuchyňka, dílna, herna, víceúčelová a filmová místnost), které mohou v rámci aktivit využívat jak obvinění, tak odsouzení.

Během zlepšování podmínek výkonu vazby bylo rovněž vytvořeno a rozšířeno nové oddělení vazby se zmírněným režimem. Oddělení bylo vytvořeno rekonstrukcí stávajících prostor oddělení vazby. Rekonstrukce zahrnovala opravy omítek, novou elektroinstalaci a vodoinstalaci, obklady, malby a nátery, instalace nového děličního katru, instalace nové vnitřní okenní mříže, zatlacení stropu, natření celových dveří, nové linoleum a nové vybavení cel. Chodba na tomto oddělení se využívá pro volnočasové aktivity a je vybavena stolky, židlemi, televizí a stolem na stolní tenis. V průběhu dvouletého období byly a nadále jsou cely oddělení vazby postupně nově dovybavovány novým nábytkem. V tomto roce je stávající opravený nábytek vyměněn a cely doplňovány novými postelemi, skříněmi a stolky.

Obdobnou změnou prošly i obě dvě oddělení pro odsouzené, kteří jsou trvale zařazeni k výkonu trestu v naší věznici. Zde jsme postupně provedli výmalbu a drobné úpravy cel, rekonstrukci kulturní místnosti na jednom oddělení a vybudování místnosti s kuchyňskou linkou, posezením a dalšími možnostmi pro samoobslužné činnosti na oddělení druhém. Téměř všechny pracovní činnosti realizované v rámci zlepšování podmínek výkonu vazby a trestu, kromě dodavatelských, provádějí odsouzení, kteří v naší věznici vykonávají trest odnětí svobody a jsou zde pracovně zařazeni na pozicích malíře, zedníka,

instalátéra apod. Vzhledem k jejich omezenému počtu a možnosti výběru potřebných řemesel a profesí se u těchto odsouzených mnohdy jednalo o mimořádný pracovní výkon. Odsouzení takto strávili asi 3 000 hodin, dalších asi 550 hodin práce vykonaly dodavatelské firmy. Velkou část práce odvedli i zaměstnanci vazební věznice, kteří se na realizaci všech činností podíleli. Zlepšování podmínek se však netýkalo jen vězňů osob. V poslední době prošly změnou také prostory šaten příslušníků, které byly vybaveny novým nábytkem, chodby na odděleních byly a jsou postupně estetizovány. Proměnu před časem zaznamenala rovněž jídelna pro zaměstnance a některé kanceláře zaměstnanců.

Aktivity s vězňovými osobami

Preventivně výchovné, zájmové, vzdělávací a sportovní programy ve vazební věznici realizují odborní zaměstnanci, vychovatelé výkonu vazby a vrchní dozorcí. Aktivity se konají v průběhu celého pracovního dne od snídaně po večeři a to jak ve všední den, tak i o víkendu. Jsou realizovány jak ve stávajících, tak v nově vzniklých místnostech. Věznice obviněným nabízí sedm vzdělávacích programů, 16 preventivně výchovných, čtyři zájmové a dvě sportovní.

Při činnosti s obviněnými je kladen důraz především na omezení negativních účinků izolace obviněných od společnosti trávením času mimo celu v nejvyšší možné míře. Díky příznivému personálnímu obsazení zejména ze strany vychovatelů výkonu vazby jsme schopni zvýšením počtu realizovaných aktivit (vzdělávacích, preventivně výchovných a zájmových) minimalizovat negativní vliv pobytu v uzavřeném prostoru cely. Výhodou pro obviněné zařazené do oddělení výkonu vazby se zmírněným režimem je možnost věnovat se zájmo-

vým a sportovním aktivitám v době volného pohybu v oddělení. Právě o tyto aktivity je ve vazbě největší zájem. U drogově závislých obviněných realizujeme v rámci aktivit pravidelná setkání s pracovníky společnosti Podané ruce.

Veškeré odborné a zájmové činnosti s odsouzenými v rámci stanoveného programu zacházení jsou realizovány s ohledem na jejich pracovní zařazení v mimopracovní době (ve všední dny ve večerních hodinách a dále v průběhu víkendu). V současné době jsme v rámci nově zavedeného diagnostického nástroje posuzování rizik začali aktivity směřovat na právě vyplývající rizika a následnou práci s nimi s cílem jejich minimalizace. Na základě zjištěných individuálních rizikových faktorů, příčin trestné činnosti, kriminogenních potřeb a délky trestu odsouzených je odsouzeným stanoven standardizovaný program zacházení. Při jeho tvorbě se vychází z nabídky aktivit realizovaných odbornými zaměstnanci, které jsou zaměřeny na naplnění stanovených cílů. S ohledem na cílovou skupinu převažují skupinové formy práce s odsouzenými. Vedle toho jsou programy zacházení zaměřeny na trestnou

činnost, které se odsouzení dopustili, a jsou rozčleněny na jednotlivé kategorie druhu trestné činnosti –

a) trestné činy proti rodině a občanskému soužití,
b) násilné trestné činy,
c) trestné činy proti majetku a
d) trestné činy zaměřené na maření úředního rozhodnutí. Odsouzenému je dle jeho trestné činnosti stanoven konkrétní program zacházení. V případě, že svou trestnou činností spadá do dvou a více oblastí, je mu stanoven takový program zacházení, který nejvíce odpovídá jeho spáchanému trestnému činu a povaze odsouzeného. Některé aktivity jsou odsouzeným společné, některé jsou určeny pouze pro danou specifickou skupinu odsouzených dle druhu spáchaného trestného činu.

Při zařazování do jednotlivých aktivit programu zacházení vycházejí pracovníci věznice z výstupů komplexní zprávy SARPO. Jedná se o rizika vyskytující se v dynamických faktorech: bydlení, zaměstnání, finance, rodina, vzdělání, závislosti, osobnost. U odsouzených, kteří vykonávají trest odnětí svobody v naší věznici, nejčastěji zaznamenáváme nejvyšší hladinu rizika v oblasti financí, zaměstnání a závislosti. Proto se nyní zaměřujeme na realizaci aktivit týkajících se finanční gramotnosti odsouzených a pomoci při hledání zaměstnání po výstupu z výkonu trestu. V oblasti závislosti realizujeme aktivity odbornými zaměstnanci věznice a dále spolupracujeme s pracovníky společnosti Podané ruce, kdy organizujeme pravidelná setkání.

Pobyt a pohyb odsouzených mimo věznici formou extramurálních aktivit v doprovodu zaměstnance věznice je ve Vazební věznici Olomouc nadstandardně využíván. Odsouzení se takto účastní sportovních, kulturních a turistických akcí v Olomouci a jeho okolí. Početně jsou nejvíce zastoupené extramurální aktivity realizované za účelem prověření chování, jednání a vystupování při pohybu mimo věznici těch odsouzených, kteří jsou vybráni pro pracovní zařazení na pracoviště s volným pohybem mimo věznici u cizích subjektů.

Zaměstnávání odsouzených

Specifickým prvkem, ovlivňujícím způsob výkonu trestu odnětí svobody je v naší vazební věznici skutečnost, že všichni odsouzení, kteří jsou k výkonu trestu zařazeni do naší věznice, jsou buď pracovní zařazení, nebo jsou na pracovní zařazení připravováni. Zaměstnanost se ve věznici pohybuje mezi 96 – 99 %. Na střežených pracovištích je zaměstnáno průměrně 38 odsouzených osob, čtyři osoby na nestřežených pracovištích uvnitř věznice a 12 osob na pracovištích s volným pohybem mimo vazební

věznici.

Odsouzení jsou zaměstnáni jednak v rámci vnitřního provozu vazební věznice. Pracují na třinácti pracovištích (údržba, příjmový sklad, prádelna, úklid, vězeňská, závodní kuchyně, autopark) a zajišťují tak chod vnitřního provozu vazební věznice. Jednotlivá pracoviště jsou řízena pracovníky oddělení logistiky a oddělení výkonu vazby a trestu.

Dále je zaměstnávání odsouzených realizováno na základě smlouvy uzavřené mezi podnikatelským subjektem a vazební věznici. V současné době vazební věznice spolupracuje se čtyřmi soukromými firmami a to Haryservis II, Čolot a.s., IP systém a.s. a ALW Industry s.r.o. To vězňům umožňuje pracovat na pracovištích s volným pohybem mimo vazební věznici. Zařazení jsou v uvedených firmách převážně na pozicích pomocných dělníků v různých oborech činnosti. Zájem podnikatelských subjektů je však mnohem větší, než je vazební věznice schopna uspokojit.

Plány do budoucna

V dohledné době budeme nadále pokračovat ve výměně vybavení cel obviněných v rámci zlepšování podmínek výkonu vazby a nastoleném trendu zlepšování podmínek pro výkon práce zaměstnanců. V odborné práci s vězněnými osobami se chceme více zaměřit a pracovat s riziky vyplývajícími z nástroje SARPO a v té souvislosti pozměnit koncepci zacházení s odsouzenými.

Personál

Vazební věznice Olomouc má celkem 315 systemizovaných míst pro zaměstnance, z tohoto počtu je 69 zaměstnanců v pracovní právní vztahu a 246 zaměstnanců ve služebním poměru, včetně 107 příslušníků justiční stráže. Nejpočetnější skupinu ve služebním poměru tvoří zaměstnanci s délkou praxe do deseti let a následuje sku-

pina s délkou praxe do pěti let, poté následuje neméně početná skupina s délkou praxe do 15 let. Tato čísla dokládají určitou stabilitu bezpečnostního sboru, nicméně dochází k postupné obměně. Věkově je nejvíce zastoupena skupina od 31 do 35 let, pouze o deset méně pak skupina od 41 do 45 let.

Věra Hrazdilová: Ve vazební věznici Olomouc pracuji 35 let

Často se hovoří o tom, kdo je jak dlouho dobu ve služebním poměru, ale zapomíná se na to, že někteří po odsouzení určitého počtu let v uniformě ve věznici zůstali a přešli do pracovního poměru. Mezi takové osoby patří v naší vazební věznici paní Věra Hrazdilová, která do věznice nastoupila hned po skončení střední školy a to 1. srpna 1980.

Jak se tenkrát provádělo přijímací řízení a v kolika letech jste nastupovala?

V té době všichni nastupovali jako příslušníci do služebního poměru, ale žádné psychologické či fyzické testování se nedělalo, procházelo se jen zdravotní prohlídkou, kterou jsem absolvovala ve vojenské nemocnici na Hradisku. I když jsem střední školu skončila v červnu, musela jsem nastoupit až v srpnu, protože teprve v červenci mi bylo osmnáct. Prostředí věznice jsem však znala, protože můj otec zde byl zaměstnán. Prošel řadou funkcí od strážného až po jejího ředitele. Já jsem se jako dítě zaměstnance účastnila řady akcí pořádaných pro rodinné příslušníky, například dětského dne, mikulášské besídky, sportovních akcí pro rodinné příslušníky apod. Nedávno se mi do ruky dostaly staré kroniky ze sedmdesátých a osmdesátých let a tam jsem se dokonce na jedné fotce našla jako malá holčička na volejbalovém turnaji.

Nyní pracujete jako účetní, bylo tomu vždy tak, nebo jste prošla i více pracovních pozic?

Nejprve jsem asi jeden rok po nástupu pracovala jako příslušník na oddělení výkonu vazby a trestu, pak jsem přešla na ekonomické oddělení. Zde jsem prošla řadu pozic od pokladní až po mzdovou účetní vězňů, kterou vykonávám dosud. V době, kdy jsem byla ještě ve služebním poměru a přesto na ekonomickém oddělení byla samozřejmostí pomoc například při navádění vězněných osob na ošetřovnu, zajištění koupání, provádění důkladných osobních prohlídek nově přijatých žen do vazby či trestu. Po patnácti letech ve služebním poměru a v rámci zcivilňování některých pozic jsem uniformu opustila a zůstala ve vězeňské službě v pracovním poměru.

Dá se říci, že se již od malička pohybujete ve vězeňském prostředí. Můžete nějak zhodnotit proměnu naší vazební věznice a celkové vězeňské služby za celou dobu svého působení?

Nepřipouštím si to, že v olomoucké věznici pracuji už tak dlouho. Za 35 let došlo k významným změnám. Jednak se navýšil počet personálu, ale vězňů zůstalo přibližně stejné. Když jsem nastupovala, tak tu bylo celkem cca 70 příslušníků, z toho 3 ženy. Co se týká odborné činnosti s vězni, tak byla využívána pouze tělocvična, žádné jiné aktivity se s nimi nedělaly. Dříve zde bylo ve výkonu trestu cca 10 žen, které byly pracovní zařazené v prádelně. Dnes tuto činnost dělají a jsou zde trvale umístěny pouze odsouzení muži.

Velká změna je také v práci na ekonomickém oddělení, kde původně bylo pět zaměstnanců včetně vedoucí a dnes je tento počet dvojnásobný. I administrativní činnost se zrychlila pomocí zavedení počítačů, dříve jsme měli jen psací stroje a kalkulačky, dnes jsou speciální programy. Sama vazební věznice prošla proměnou a to hlavně v podmínkách pro vězně a zaměstnance. Mnoho prostor bylo rekonstruováno a zaznamenal změnu. Asi před patnácti lety byl vybudován nový vchod do věznice, v posledních letech to byly kanceláře a společné prostory pro zaměstnance, rovněž tak byly zmodernizovány cely, místnosti a další prostory užívané vězněnými osobami.

Josef Nejedlý

Cestování za vězeňstvím Spojených států za pomoci heraldického zrcadla pomalu uzavíráme. Nelze a ani nechceme pominout dvě zbývající americké vězeňské správní oblasti: Centrální Oblast Sever a Oblast Jihovýchod. Odtud už je to opravdu jen krok do druhé největší země na světě, do země javorového listu, Kanady...

Centrální oblast sever (North Central Region)

Federální vězeňský správní úřad Centrální Oblasti Sever je umístěn ve městě Kansas City ve státě Kansas. Do této vězeňské správní oblasti je zahrnuto celkem 12 států (Colorado, Iowa, Illinois, Indiana, Kansas, Minnesota, Missouri, Michigan, Nebraska, North Dakota, South Dakota a Wisconsin).

Jednotlivé státy představíme v abecedním pořádku. A jistě zde najdeme i něco víc než pouhá vězeňská označení. Konečně, posuďte sami:

Colorado

Tento stát představujeme čtenáři relativně rozměrnou nášivkou – 115 x 97 mm – v základní barvě azurově modré s aplikovaným písmem černé barvy. Ve vnitřním štítku, o průměru 67 mm (je dominantou obrazové části) je využit pohled na typické panorama krajiny.

Stát Colorado se vyznačuje horským charakterem. Ve své nepřehledné rozmanitosti však může nabídnout mnohem víc než kamení a skály. Známé jsou pevnosti Fort Morgan a Fort Collins, Trinidad, Národní park Rocky Mountains, opuštěný zlatý důl blízko Denveru...V minulosti bylo Colorado, tehdy málo známá horská oblast, dlouhá léta oním pomyslným jablkem sváru mezi dvěma významnými znesvářenými koloniálními mocnostmi – Francií a Španělskem. Dlouhodobý, zemi oslabující konflikt byl drsně a nekompromisně vyřešen zvenčí: území se zmocnily Spojené státy. Známou sportovní zajímavostí je že lyžování se zde provozuje díky norským přistěhovalcům již od roku 1813.

Illinois

Nepříliš nápadná nášivka v černé podkladové barvě s aplikovanou konturou státu uprostřed v barvě zelené a zlatým třířádkovým nápisem je používána ve státních věznicích. Má rozměry 90 x 63 mm.

Ovšem z poutavé historie se dovídáme, že: Tento préríjní stát na Středozápadě USA se rozkládá mezi řekou Mississippi a Michiganským jezerem. Je výrazně orientován na zemědělství. Hlavním městem je Springfield, občané převážně vyznávají náboženství křesťanské a židovské. Prav-

děpodobně nejdůležitějším městem je Chicago, které se stalo v mnoha směrech legendou. S trochou nostalgie si připomeneme i to, že zde byla a doposud existuje velmi početná komunita českých krajanů. Starostou Chicaga se dokonce v minulém století stal Čech! První běloši přišli do tohoto státu v polovině 17. století. V roce 1819 se stává 21. státem USA. Domorodé indiánské obyvatelstvo ztratilo ve válce o Black Hawk v roce 1832 veškerou půdu. Zajímavé je, že Abraham Lincoln, který byl v letech 1861 – 1865 americkým prezidentem a dosáhl zrušení otroctví, zahájil svou politickou kariéru jako člen parlamentu v Illinois. Další, možná nejslavnějším rodákem tohoto státu je světoznámý spisovatel E. Hemingway. Velmi smutně se proslavil svou nekalou živností Al Capone, prototyp pravého amerického gangstera...

Indiana

Výtvarně strohá a nepříliš výrazná nášivka v černé barvě se zlatým nápisem ve tvaru kruhové výseče hrotem dolů o rozměrech 135 x 120 mm je používána k označení stejnokrojů příslušníků vězeňského personálu v několika velikostních mutacích.

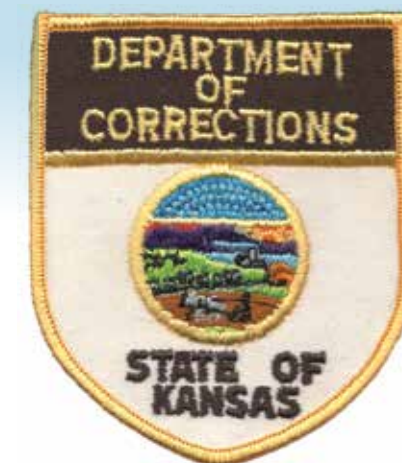

Kansas

Příslušníci vězeňského uniformovaného personálu v některých věznicích používají nášivku ve tvaru obrysu státu. Má rozměry 90 x 90 mm. Její základová barva je světle zelená

s hnědým lemováním. Vnitřní štítek o průměru 55 mm připomíná námětem nejen zemský průmysl, ale i to, že je určena pro věznce, provozované privátními organizátory. Heraldicky opravdu významná není.

Missouri

Nášivka má tvar modernějšího gotického štítu. Obrazová plocha je kombinací několika odstínů modré barvy. Ve vrchní části je v nápisu uveden název státu a druhý řádek nápisu upozorňuje na skutečnost, že jde o vězeňství. Spodní dvě třetiny jsou využity k aplikaci stylizovaného znaku státu, který je držen dvěma heraldickými medvědy. Kontrastu a výraznosti provedení je dosaženo tím, že barva obrazu – znaku je v barvě běžové, stejně tak jako hvězdy, doplňující spodní část nášivky. Tvůrce re-spektoval některé heraldické zásady.

Michigan

Označení je kombinací kruhového základního tvaru a obdélníkového domiculu s názvem státu ve spodní části. Barevně je kombinací černé a zlaté. Černá barva odznakové plochy v kontrastu se zlatou barvou dvou heraldických stylizovaných losů uprostřed obrazové plochy, držících kartuši je opravdu výrazná. Provedení je působivé. Tvarově však nášivka vybočuje z tradičního stylu z řady ostatních používaných ve vězeňství.

Nebraska

Představujeme tvarovou i barevnou modifikaci nášivky: používá se jak tradiční tzv. gotický heraldický tvar, tak kruhové barevné modifikace označení-nášivky. Ve všech případech jde o typický a standardní doplněk stejnokroje vězeňských příslušníků ve věznicích státu Nebraska. Nášivky jsou výtvarně i velikostně velmi podobné, při běžném posouzení téměř zaměnitelné. Jsou

kruhového tvaru (průměr 63 mm). Liší se barevnou kombinací. První typ má obrazovou základní plochu tmavě modrou a písmo v barvě zlaté. Druhý typ má převládající část plochy v barvě zlatavé, střed v kombinaci několika modrých barevných odstínů, stejně jako písmo. Ústředním motivem jsou váhy Spravedlnosti. Nášivky používají příslušníci při výkonu běžných služebních povinností uvnitř věznic. Zajímavé je provedení

Tento stat si v našem výběru představíme působivou náškovku ve tvaru obráceného gotického štítu o rozměrech 100 x 90 mm v převážující barvě černé s výraznými žlutými nápisy. Ovšem nejen nevšední heraldický námět označení nás přiměl k tomu, že se blíže seznámíme s historií:

Tvar nepříliš povedeného normandského štítu či nedokončené kruhové výseče má nášivka o rozměrech 110 x 105 ve světle modré barvě s tmavomodrým olemováním. Ve spodní části nášivky drží dvě historické heraldické figury státní znak.

The logo of the Wisconsin Department of Corrections is a blue shield-shaped patch. At the top, the word "WISCONSIN" is written in large, bold, blue capital letters. Below it, the words "DEPARTMENT OF CORRECTIONS" are written in smaller, bold, blue capital letters. In the center of the shield is the Wisconsin state seal, which depicts a Native American figure holding a bow and arrow, with a star above his head. The shield has a dark blue border.

Představujeme nášivku kruhového tvaru o průměru 102 mm s podkladem modré barvy obrazové části. Hlavní erbovní figuru tvoří stylizované mapa států v barvě tmavomodré, ve které je ve štítku ještě jednou aplikována mapa států. V podstatě se jedná o zobrazení velké státní pečete.

The logo of the Metropolitan Dade County Corrections & Rehabilitation Department is a shield-shaped emblem. It features a central circular seal with a landscape scene including a ship, a lighthouse, and a building. The text "CORRECTIONS & REHABILITATION DEPARTMENT" is arched at the top, "METROPOLITAN DADE COUNTY" is arched around the seal, and "FLORIDA" is at the bottom. The entire emblem is outlined in yellow.A gold-colored five-pointed star badge. The words "CORRECTIONS", "BREVARD COUNTY", and "FLORIDA" are embroidered in black around the top, sides, and bottom of the star. In the center is a circular emblem featuring a palm tree, a red-roofed building, and a body of water.

Rukávové označení o rozměrech 105 x 80 mm, která má tvar mapy státu Georgia, je laděna do světle modré barvy se stříbrným nápisem a olivovou ratoletí v téže barvě. Kulatý štítek uprostřed o průměru 40 mm je využit k názvu státu, uprostřed je aplikována kresba stylizované budovy městského Kapitolu.

A dark blue oval patch with a white shield in the center. The shield features the word "ATLANTA" at the top, a stylized "AC" logo in the middle, and the word "CORRECTIONS" at the bottom.

město vzkvétat. Za novými pracovními příležitostmi, zpočátku v textilním průmyslu, sem přišlo velké množství afroamerických přistěhovalců. Ti dnes tvoří největší etnickou skupinu ve městě (61,4 %). V Atlantě se nachází největší letiště na světě.

Mississippi

Vězeňství tohoto amerického státu představíme v první řadě nepříliš nápaditým označením, nášivkou příslušníků výcvikového střediska vězeňských důstojníků o rozměrech 125 x 100 mm. Má klasický tvar gotického štítu, je tmavě modrá, lemovaná žlutě. Zhruba uprostřed má aplikován štítek renesančního tvaru s motivem orla, který je heraldickým ptákem Spojených států. Nad štítkem v ozdobné stuze název státu a okolo štítu aplikovaná stuha s latinským nápisem: VIRTUTE ET ARMIS (Síla a zbraně).

Další typ nášivky o rozměrech 105 x 60 mm je v barvě bleděmodrá nášivka se žlutým lemováním a červenými nápisy. Označení je ve tvaru siluety mapy státu, uprostřed obrazové plochy je aplikován zemský znak v heraldickém štítu renesančního tvaru s typickým americkým orlem. I zde najdeme výše uvedený latinský nápis VIRTUTE ET ARMIS.

Portorico

Prostřednictvím označení stejnokrojů si přiblížíme i nevelký přidružený stát USA - Portoriko (španělsky Puerto-Rico) v překladu znamená bohatý přístav. Najdeme jej v Karibském moři mezi ostrovy Hispaniola a souostrovím Malých Antil. Má rozlohu pouhých 9 104 km². Obyvatelé jsou Portorikánci a jsou jich přibližně čtyři miliony. Kromě kontinentálních Ame-

ricanů nenajdeme na ostrově téměř žádné národnostní menšiny. Ačkoliv je jako úřední jazyk stanovena také angličtina, téměř nikdo ji zde nepoužívá. Portoriko je jediným územím USA, kde se mluví výhradně španělsky! Po objevení Ameriky Evropany se Portoriko stalo španělskou kolonií. Ti na ostrově v 16. století zřídili tzv. generální kapitanát Portoriko. V roce 1898 proběhla Španělsko-americká válka. Španělsko prohrálo! Portoriko se spolu s Kubou, Filipínami a Guamem stalo kolonií USA. Jen pro zajímavost: v roce 1950 došlo ve městě Ponce k rebelii usilující o osamostatnění Portorika. Ta však byla bleskovou akcí americké armády tvrdě a nesmlouvavě potlačena.

Občané Portorika jsou zároveň občany USA, byli však v USA zejména v minulosti považováni za občany nižší kategorie. To byl také jeden z důvodů, proč se úřady ve Washingtonu pokusily povýšit ostrov na 51.

stát USA. Bezvýsledně! Místní obyvatelé tuto možnost odmítli - protože by museli platit federální daně. Obyvatelé tedy nemusejí platit federální daně, ovšem federální dávky dostávají. Jak známo, početná komunita Portorikánců žije také v New Yorku. Je dosti s podivem, že ani v tomto státě, kde by se mohl předpokládat alespoň náznak heraldické španělské tradice, se s tímto trendem téměř nesetkáme. Jedna nášivka sice má podobu modernějšího gotického štítu, ovšem vlastní výtvarná symbolika je ryze účelová. Další označení pro příslušníky věznic San Juan nebo obdobného zařízení v Ponce je ve tvaru šestiúhelníku a o heraldice tvůrce asi vůbec neslyšel.

South Carolina

Tvar renesančního heraldického štítu v tmavomodré barvě se stříbrným nápisem a černým olemováním - tak se představuje nášivka o rozměrech 105 x 80 mm. Typickou rostlinou tohoto státu je palma. Proto se s ní setkáváme na označení jako heraldickým motivem ve stříbrné barvě. Samozřejmě je známo mnoho dalších modifikovaných nášivek, které jako motiv využívají siluetu mapy státu s aplikovanou palmou.

Rukávovým označením stejnokroje vězeňských příslušníků tohoto státu se vlastně loučíme s nejznámější zemí Nového světa.

Kanada

Územně druhou největší zemi světa (9 984 670 km²) najdeme v severní části Severní Ameriky. Na severu má Severní ledový oceán, na východě Atlantický, na západě Tichý oceán. Pevninskou hranici na jihu a seve-

rozápadě má se Spojenými Státy. Nejvyšším bodem je Mount Logan v Yukonu, který dosahuje výšky 5959 m.n.m. Hlavním městem je Ottawa, kterou najdeme v provincii Ontario. Kanada vznikla na území osídleném Eskymáky a Indiány jako unie zámořských teritorií a kolonií. Některé z nich byly předtím součástí francouzské koloniální říše. Nezávislost na Velké Británii získala mírovou cestou prostřednictvím Constitution Act z roku 1867. Tento zákon je také známý pod názvem „British North American Act“ a prostřednictvím dalšího zákona „Canada Act“ z roku 1985. Kanada jako stát má federální uspořádání, najdeme zde deset provincií a tři spolková území. Je konstituční monarchií a parlamentní demokracií. Jejím představitelem je britský panovník.

Název Kanada pochází z jazyka prvních národů a do češtiny je jej možno překládat pojmem vesnice nebo sídlo. V roce 1535 použili indiáni toto slovo při jednání s Jacquesem Carnierem. A ten jej začal používat pro místní označení kraje. Od roku 1547 najdeme však již pouze tento název na nejstarších mapách jako označení celé rozsáhlé oblasti. Kanada je konstituční monarchií, v jejímž čele stojí v současnosti britská královna Alžběta II. Královním zástupcem v Kanadě je generální guvernér. Současně je Kanada parlamentní demokracií s federálním

uspořádáním a velmi silnými demokratickými tradicemi. Jak již bylo uvedeno je Kanada tvořena deseti provinciemi (Alberta, Britská Kolumbie, Manitoba, New Braunschweig, Newfoundland a Labrador, Nové Skotsko, Ontario, Ostrov prince Eduarda, Quebec a Saskatchewan) a třemi

v principu respektována. Je to samozřejmě podmíněno dlouholetou britskou, francouzskou (a tím také kanadskou) tradicí. Nemalou roli zde hraje i skutečnost, že provincie a teritoria disponují vlastními teritoriálními symboly, které jsou plně respektovány při aplikacích v kterémkoliv státní oblasti. Nutno zdůraznit, že celková kapacita kanadských věznic činí cca 40 000 ubytovacích míst a uvězněných osob je něco málo přes 38 tisíc. Najdeme zde 170 věznic několika různých typů, z tohoto počtu je 54 věznic federálních. Ostatní jsou ve správě provincií. Zásadou je, že se kapacita věznic nepřekračuje. Počet mladistvých pachatelů trestné činnosti v kanadských věznicích kolísá a udržuje se okolo počtu 3000.

Prostřednictvím reprezentačního výběru oficiálního označení - textilních rukávových nášivek, používaných k označení stejnokrojů vězeňského personálu, se seznámíme se současností kanadského vězeňství. Výběr označení které představujeme lze rozčlenit podle určené zhruba do tří skupin - nášivky používané na federální úrovni, dále vězeňské rukávové nášivky které najdeme v zařízeních v jednotlivých provinciích, a posléze také výběr označení, která mají na stejnokrojích pouze příslušníci speciálních zásahových jednotek a utváří podobného charakteru.

Federální vězeňské orgány

Jak je zřejmé, působnost těchto orgánů, případně útvarů je celostátní, a rozeznáme je zejména podle rozměrné nášivky ve tvaru polokruhu o průměru 100 mm. Je v černé barvě s bílými nápisy a stylizovaným symbolem Kanady - javorovým listem. Výtvarně je jednoduchá a používá se na označení běžného služebního stejnokroje příslušníků.

Další varianta, kterou používají příslušníci federálních vězeňských orgánů na slavnostní uniformě má tvar heraldického pozdně gotického zeshikmeného štítu se zaoblenými okraji a je také poměrně velká - její rozměry jsou 110 x 958 mm. Obrazová plocha je černé barvy, v jejím středu je aplikovaný oficiální kanadský vězeňský znak, který má převládající barvu zlatohlutou a má tvar hvězdy (rozpětí hrotů je 50 mm); namísto horního je použita královská koruna. Samozřejmě jsou dvouzjazyčné ná-

pisů (ve francouzštině a angličtině) a název státu: Canada.

Motivově a výtvarně podobná je další velmi honosně vyhlížející varianta textilního označení, používaná na slavnostní uniformě. Rozměry jsou 90 x 75 mm a převažující barva tzv. starého zlata.

Označení stejnokrojů vězeňských „zásahovek“

Tak jako všude ve světě představují příslušníci zásahových a dalších speciálních vězeňských jednotek zvláštní skupinu a výlučnost svých profesí představují také odlišným označením. V některých případech je dosažená specializace a odbornost prezentována kovovým označením – to na stejnokrojích slavnostních. V dalších případech se na stejnokroj umísťuje natrvalo, našívá se. Nevýrazné a nijak nápadné je označení příslušníka zásahové jednotky polokruhového tvaru v barvě černé s bílými nápisy. Naproti tomu střelecká specializace je symbolizována siluetami dvou zkřížených pušek zlaté barvy na hnědém podkladu. Střelci z krátkých ručních zbraní používají označení obdobné – nášivku ve tvaru zkřížených revolverů zlaté barvy.

Působivé je označení stejnokrojů příslušníků jednotek kanadské jízdní policie, kterým ze zákona přísluší provádění přepravy a transportů vězňů. Černá barva čtyřúhelníkové nášivky se zaoblenými rohy s aplikovaným znakem uprostřed a heslem (opisem) ve francouzštině: Maintien-sledroit (Dodržovat právo) a pod tím na modré ozdobné stuze nápis: Královská kanadská jízdní policie a zdůraznění speciální činnosti: Transport.

Alberta

Označení stejnokrojů příslušníků provinčních orgánů má námětově větší variabilitu ve srovnání s označením na ústřední úrovni. Anglicky hovořící provincie Alberta se nám představí hned několika typy vězeňského označení. Kulaté označení ale také třeba tvar obráceného heraldického štítu však mají jedno společné – dominantu tvoří znak provincie umístěný vždy uprostřed a drženy dvěma stylizovanými figurami heraldických zvířat: lvem a losem. Samozřejmou součástí označení je anglický nápis upozorňující, že jde o vězeňskou službu.

Britská Kolumbie

Tato kanadská provincie se představuje nášivkou ve tvaru barokního heraldického štítu v černé barvě. Také v tomto případě je aplikovaný znak provincie přidržovaný dvěma heraldickými postavami losa a jelena, zatímco britský lev stojí nad korunou impéria. Jak olemování, tak i nápisy jsou provedeny ve zlatavě žluté barvě. Označení je poměrně rozměrné – 113 x 95 mm.

Ontario

Výtvarník navrhující označení pro stejnokroje příslušníků provincie Ontario se velmi přesně držel úředního předpisu. Proto vězeňská služba zde používá, zejména na slavnostních stejnokrojích, nášivky výtvarně naprosto shodné avšak v několika ve-

líkostí variantách; největší má rozměry 105 x 95 mm. Jsou ve tvaru stylizovaného heraldického gotického štítu, mají zelenou podkladovou barvu, a dominantu tvoří kulatý štítek s aplikovaným heraldickým znakem provincie. Olemování a nápisy mají zlatavou barvu a jsou v tomto případě dvojazyčné.

Québec

Víceméně výjimku z výše zmíněné řady tvoří nášivka polokruhového tvaru o průměru 100 mm černé barvy s aplikovaným bílým nápisem Justice Québec a stylizovanou heraldickou lilíí. Výtvarně je nenápaditá a používá se výlučně na označení služebních (denních, pracovních) stejnokrojů vězeňského personálu této provincie.

New Foundland a Labrador

O Kanadě je známo, že jsou zde krom státních zařízení provozovány i tzv. soukromé věznice. Textilní nášivka příslušníků jedné z těchto soukromých věznic v provincii New Foundland a Labrador je zhotovena

v černé barvě se stříbrným olemováním, anglickým nápisem ale i grafickým provedením znaku provincie a monarchie (koruna). Z heraldického hlediska vybočuje z výtvarné řady kanadského vězeňství. Má standardní rozměry 90 x 85 mm.

Sbohem, Ameriko!

Nepříliš rozsáhlým výběrem kanadského rukávového označení v podstatě uzavíráme cestování po severoamerickém kontinentu. I to však názorně dokládá, a je z toho zřejmé, že atraktivní a velmi výrazné označování stejnokrojů vězeňských příslušníků a to jak ve sféře oficiální, státní, nebo i místní, popř. komerční oblasti zde mají nejen velkou tradici. Ta je především v Kanadě výrazně ovlivněna zejména tradičním britským přístupem. To je pravděpodobně nejvýraznější rozdíl vůči této oblasti ve Státech, kde si mnohdy s tradičními heraldickými zásadami hlavu přilíží nelámou. V každém případě by to však dokládá velkou, obecnou oblibu. To má zásadní a trvalý vliv na mnohotvárnost ale také na výtvarnou úroveň. V každém případě by to však mělo čtenáři dávat relativně solidní možnost porovnání nejen stavu v této oblasti „za oceánem“ ale i té naší české praxe s tou v Americe. Bez nadsázky lze konstatovat, že právě z tohoto srovnání nevycházíme nej-
hůře.

Exkurze v bavorských věznicích

Letošní jarní návštěva partnerských vězeňských zařízení v Hofu a Bayreuthu byla pro další zaměstnance příležitostí porovnat podmínky českého a bavorského vězeňství.

Petra Bělíková
Věra Jirásková

Zařízení v Hofu zajišťuje výkon vazby i výkon trestu. V době naší návštěvy si zde odpykávalo trest 219 osob, z toho 15 Čechů. Ze 129 osob s povinností pracovat bylo zaměstnáno 119, přičemž pracující nehradí náklady na pobyt v zařízení a za každé 2 odpracované měsíce se odsouzeným snižuje trest o 1 den. Vězni jsou ubytováni na celách, zpravidla po jednom. Takových cel je v zařízení 158, ostatní jsou vícelůžkové. Společně jsou ubytovány maximálně čtyři osoby.

Po přijetí do věznice jsou odevzdány veškeré civilní svršky. Návštěvy probíhají ve vězeňském oblečení, pouze na sportovní aktivity je vězňům povolen sportovní oděv, který si však musí koupit ve věznici. Zaslání těchto věcí v balíku není povoleno.

Mladiství (ve věku 16 – 20) let musejí pracovat a odpoledne pak věnovat stanovené zájmové činnosti a aktivitám, případně plánovaným pohovorům se specialisty. Každý pátek jsou povinni navštěvovat školní výuku, která se soustředí zejména na německý jazyk. Vycházky jsou stanoveny pro vazebně stíhané i odsouzené v rozsahu 1 hodiny denně.

Návštěvy pro svobodné vězně jsou určeny v rozsahu 3 x 45 minut měsíčně pro tři osoby, které mohou přijít kdykoliv přes den. Ženatí pak mají nárok na čtyři takovéto návštěvy a jednu sobotu v měsíci se mohou zúčastnit manželského semináře. Ten-

to nárok náleží i odsouzeným, kteří před uvězněním žili s partnerkou ve společné domácnosti a měli společné dítě. Případný desetidenní rodinný seminář, který se koná mimo věznici, musí schválit nadřízené ministerstvo. Věznice Bayreuth je druhou nejstarší věznici v Německu a pojme 911 odsouzených. Jsou zde oddělení pro sexuální devianty, násilníky i toxikomany. Vězni zde mohou získat vý-

uční list například v oboru pekař či automechanik. I bavorské vězeňství klade důraz na zaměstnávání a jsou zde proto zřízeny například provozy autoopravny, kovovýroby, kde se zhotovují pro další věznice mříže, celové dveře apod. V truhlárně se pak vyrábí kuchyňský i kancelářský nábytek, který z 80% pokrývá potřeby věznic a nakupovat zde mohou produkty rovněž zaměstnanci stejné

jako v provozu pekárny. Další provoz, prádelna, zajišťuje denně praní 5 tun prádla. Uspokojuje vlastní potřebu, objednávky dalších věznic, veřejných stravovacích provozů, nemocnic či domovů pro důchodce.

Pracujícím se ukládají 4/7 výdělků na konto, které je mu vyplaceno po propuštění a 3/7 může během pobytu ve vězení využívat pro svou potřebu k nákupu zboží v kantýně s daným sortimentem.

I zde jsou věznění muži ubytováni na povětšinou jednolůžkových celách, na nástupním oddělení a jedné z ubytoven jsou ale ubytováni i v osmilůžkových. I přes některé podstatné rozdíly mají oba vězeňské systémy řadu společného. Odlišný je například přístup k doživotním vězňům. Ti nejsou ubytováni pouze na určených oddělech, ale jsou umístěni po celém zařízení a po ubytovnách se mohou pohybovat bez omezení.

Návštěva biskupa ve Věznici Bělušice

Michael Martínek

Práce vězeňských kaplanů je nenápadná, ale čas od času přináší nápadné plody. Chci Vám o tom vyprávět na příkladu bělušické věznice. Na místo kaplana na poloviční úvazek jsem nastoupil 15. října 2013. Postupně se vytvořila skupina odsouzených, kteří vyznávají křesťanskou víru, mají zájem se v ní vzdělávat a také se společně modlit a účastnit bohoslužeb. Jsou mezi nimi i pachatelé, kteří byli opakovaně trestáni za násilné trestné činy či za obchodování s drogami. Několik členů této skupiny bylo v posledním roce propuštěno z výkonu trestu a zatím se jim daří žít řádným životem.

Vrcholem křesťanské bohoslužby je večeře Páně, v pojetí katolické církve mše. Od června letošního roku slavíme mši s malou skupinkou odsouzených každý týden. Kromě toho se scházíme k pravidelným diskusím nad aktuálními životními otázkami, v jiné aktivitě (Základy křesťanství) jsou zase odsouzení systematicky uváděni do důležitých témat křesťanské víry. Úvahy a diskuse o etických hodnotách, stejně jako postupné poznávání Boha, který je spravedlivý, ale zároveň milosrdný, vedou účastníky všech těchto aktivit k pravděvějšímu pohledu na sebe i na svou trestní minulost.

Někteří z nich pak žádají o svátostnou zpověď – tedy vyznání svých hříchů knězi a zároveň Bohu, kterého tím prosí o odpuštění. Duchovní je v takových případech vázán zpovědním tajemstvím, které respektuje i náš právní řád – osvobozuje ho od povinnosti svědčit (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, §99, odst. 2) i od povinnosti oznámit trestný čin (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 368, odst. 3) v případech, kdy se předmětné skutečnosti dověděl v rámci zpovědi. Vyznání, která jako vězeňský kaplan mohu vyslechnout, bývají velmi autentická a svědčí o bolestných výčitkách svědomí, hluboké sebereflexi a touze po lepším životě. Vězeňské prostředí většinou nepodporuje odsouzené v úsilí o změnu života – většina z nich v průběhu trestu vzpomíná na svou minulou trestnou činnost, navazuje nové kriminální kontakty a plánuje další nezákonné jednání po propuštění. Ve společenství věřících tak odsouzení nacházejí často jediné prostředí, v němž se navzájem podporují v pozitivním myšlení, v motivaci ke změně systému hodnot a v plánování života na svobodě, který by byl v souladu se zákony. Jako vězeňský kaplan vidím právě v této jejich vzájemné podpoře velký potenciál. Věřím, že se s tímto cílem postupně podaří vytvářet v dalších věznicích samostatné oddíly pro věřící a duchovně zaměřené věz-

v případech katolické církve celosvětově propojena, spojujícími články jsou biskupové. Věznice Bělušice se nachází na území litoměřické diecéze. Pozvali jsme proto místního biskupa Jana Baxanta, aby tuto novou církevní obec na svém území osobně poznal, povzbudil její členy a dal jim své požehnání. Návštěva se uskutečnila 23. října 2014 a biskup při ní jednomu z odsouzených udělil svátost křtu a dalším dvěma podal první sváté přijímání. Všichni odsouzení, kteří se setkání s biskupem zúčastnili, byli mile překvapeni jeho lidským vystupováním, vstřícnou komunikací i osobním charismatem.

Jménem vedení věznice přijal litoměřického biskupa zástupce ředitele František Volf, v průběhu pobytu ho doprovázel také vedoucí oddělení výkonu trestu Ondřej Kroupa. Společně konstatovali, že duchovní služba se po dvou letech kaplanského působení stává významnou součástí práce

s odsouzenými, neboť je vede ke kritické reflexi dosavadního života a ke změně stupnice hodnot. Na území litoměřické diecéze se nachází celkem osm věznic, což je nejvíce ze všech diecézí v ČR. Biskup je postupně při různých příležitostech navštěvuje a dává tak najevo, že církev je vstřícná ke všem lidem, dokonce i k těm, které společnost musela na nějaký čas pro jejich antisociální jednání vyloučit ze svého středu. Zároveň ukazuje na zatím ne zcela využitě možnosti, které jsou pro křesťanské církve specifické a které by jen těžko mohl do vězeňského prostředí vnést někdo jiný: práci s vinou a odpuštěním, duchovní motivaci ke změně života, podporu ze strany církevního společenství. Jeví se tedy jako velmi potřebné a užitečné dále zkvalitňovat spolupráci mezi Vězeňskou službou ČR, Českou biskupskou konferencí a Eumenickou radou církví.

Ředitelé věznic na litoměřickém biskupství

Monika Králová

V polovině dubna navštívili litoměřické biskupství ředitelé osmi věznic, které spadají do litoměřické diecéze. Ředitelé přijali pozvání biskupa Mons. Jana Baxanta, který při této příležitosti zdůraznil potřebu vzájemné spolupráce církve a nápravných zařízení. Cílem setkání bylo nalézt problémy, které komplikují úspěšnou resocializaci odsouzených a pokusit se nalézt společné možnosti jejich řešení.

Všichni přítomní se shodli, že největším problémem je přechod odsouzených do běžného života po výstupu z výkonu trestu. Právě první dny života na svobodě jsou pro odsouzené nejrizikovější. Generální vikář Stanislav Přibyl hovořil o myšlence biskupství zřídit Dům na půli cesty, místo, kde mohou odsouzení bydlet, pracovat a budovat si nové sociální zázemí. Jedná se však o velmi náročný projekt a k jeho realizaci bude ještě třeba mnoho úsilí a času. Prozatím však forma pomoci jednotlivých farností diecéze může být směřována k jednotlivcům. Pokud vznikne v litoměřické diecézi nějaké volné pracovní místo, bude informována

kaplanka rýnovické věznice Květa Jakubalová. Na ni se pak mohou obracet specialisté a kaplani jednotlivých věznic, kteří vytipují vhodného vězně. Další formou spolupráce, o které se hovořilo, jsou brigády odsouzených. V rámci extramurálních aktivit vězni pomáhají s opravami kostelů a úpravou zeleně v prostorách farností diecéze. Tyto aktivity se již realizují ve Věznici Stráž pod Ralskem a Vazební věznici Litoměřice. Ze strany biskupství je zájem o rozšíření této spolupráce.

Daniel Pfann

Mně patří pomsta

Již po několik let jsou čeští kaplani pravidelně zváni na celoněmeckou konferenci vězeňských kaplanů. Letos hostilo školící a vzdělávací středisko Klášter Drübeck v pohorí Harz (Sasko-Anhaltsko) v době od 4. do 8. května 119 kaplanů téměř ze všech spolkových zemí a evropské země měly své zástupce ze Švýcarska, Francie, Rakouska, Slovenska, Holandska, Dánska a Estonska na konferenci s názvem Mně patří pomsta.

Téma zajímalo všechny. První a zároveň základní naše postřehy byly: „Pomsta v bibli“ – v židovském pojetí a v původním hebrejském významu není nějaké splacení, odplata, ale v původním společenském významu slova by mělo jít o jakési narovnání, znovuoobnovení dobrého řádu a běhu věcí. (Původně v biblické hebrejštině měla být pomsta téměř právní pojem.) V dnešním chápání je přes všechny sladké pomsty něco přece jen negativního, neregulovaného, pudového, rozhodně negativního. Slovo pomsta v dnešních jazycích je tedy něco docela jiného, než má na

mysli Bible. K tomu se ještě vrátíme. Druhým velmi důležitým postřehem a podnětem pro nás – (kaplanku Simonku Tesařovou z Pankráče a pro mne) – byla teze, že s hlediska psychologie člověka, z hlediska moderní vědy, nepatří pomsta mezi základní potřeby člověka (Grundbedürfnisse) – dýchání, jídlo, potřeba spánku a odpočinku. Pomstu člověk k životu nepotřebuje. O tom hovořil významný soudní znalec zemského soudu Sasko-Anhaltsko Dr. Steffen Dauer (Institut pro právní psychologii Halle, Universita Drážďany). Co zaznělo v přednáškách a disku-

sích, byla také otázka, nakolik soudy organizovaný společenský řád přebírá funkci pomsty. Odborníci se kloní spíše k tomu, že nikoliv přebírá organizovaná regulérní soud funkce pomsty, ale plní ji. A je třeba rozlišit mezi odplatou, splacením, odvetou – a znovuoobnovení řádu věcí. Poškozený ví, že právu bylo učiněno za dost, nebo alespoň mělo být učiněno zadost – pachatel zla byl potrestán, ovšem v různých druzích společnosti může docházet ke ztotožnění poškozeného, oběti s trestem pro pachatele různě. Stále nám ale jde o znovuoobnovení řádu – to nelze udělat živelnou pudovou pomstou: civilizovaný člověk by měl přijmout výnos soudu – náš pachatel byl potrestán – třeba málo, ale kultivovaně, a ne že půjdu a zabiju mu dítě! Účastnice ze Slovenska připomněla strašnou scénu z válečné Jugoslávie: jak přiletí letadlo a zastrelí před domem před očima otce dvě děti a ten chce již celý život věnovat tomu, že každého příslušníka nepřátelského národa, kterého potká, také zabije.

Do toho známého biblického oko za oko, zub za zub zaznívá poselství o odpuštění a smíření skrze Boha. Biblický Bůh netrestá ani Kaina bratrovraha smrtí, nýbrž ten, kdo zabije někoho z rodiny, má nahradit, jak je možné, tu ztrátu poškozené rodiny neb jednotlivci, případně i způsobem hospodářským. Zabitím vraha poškozená strana nic nezíská, ale může jen ztratit.

Samozřejmě zaznělo i ono známé – trest a vězení je trest a nesmí být v žádném případě pomstou. Toto téma bude hlavně pro vězeňské duchovní významné, ale i pro každého jiného člověka je vždy nějak aktuální, otevřené – a snad i směřující k tomu, aby se nějak uzavřelo...

Působení boromejek u odsouzených žen v Řepích

Od 29. 5. 2015 do 30. 8. 2015
denně, vyjma deštivého počasí
od 10.00 do 17.00
vstup zdarma

Palffyho palác,
Jazzová sekce Artforum
Valdštejnská 158/14
118 00 Praha 1, Malá Strana

